ŽIGA

subotički dvotjednik

Godina 1. • Broj 6 • 24. rujna 1994. • Cijena 50 para

Petokraka „prekrižena"

STARI SIMBOL ZA NOVU GENERACIJU

Nakon 45 godina, koliko je stajala, zvijezda petokraka ustupila je 18. rujna mjesto na tornju Gradske kuće križu, koji je tamo postavljen još 1912. godine i bio uklonjen 1949. Odluku da se petokraka zvijezda zamijeni križom donesena je od strane odbornika u Skupštini općine Subotica još prošle godine.

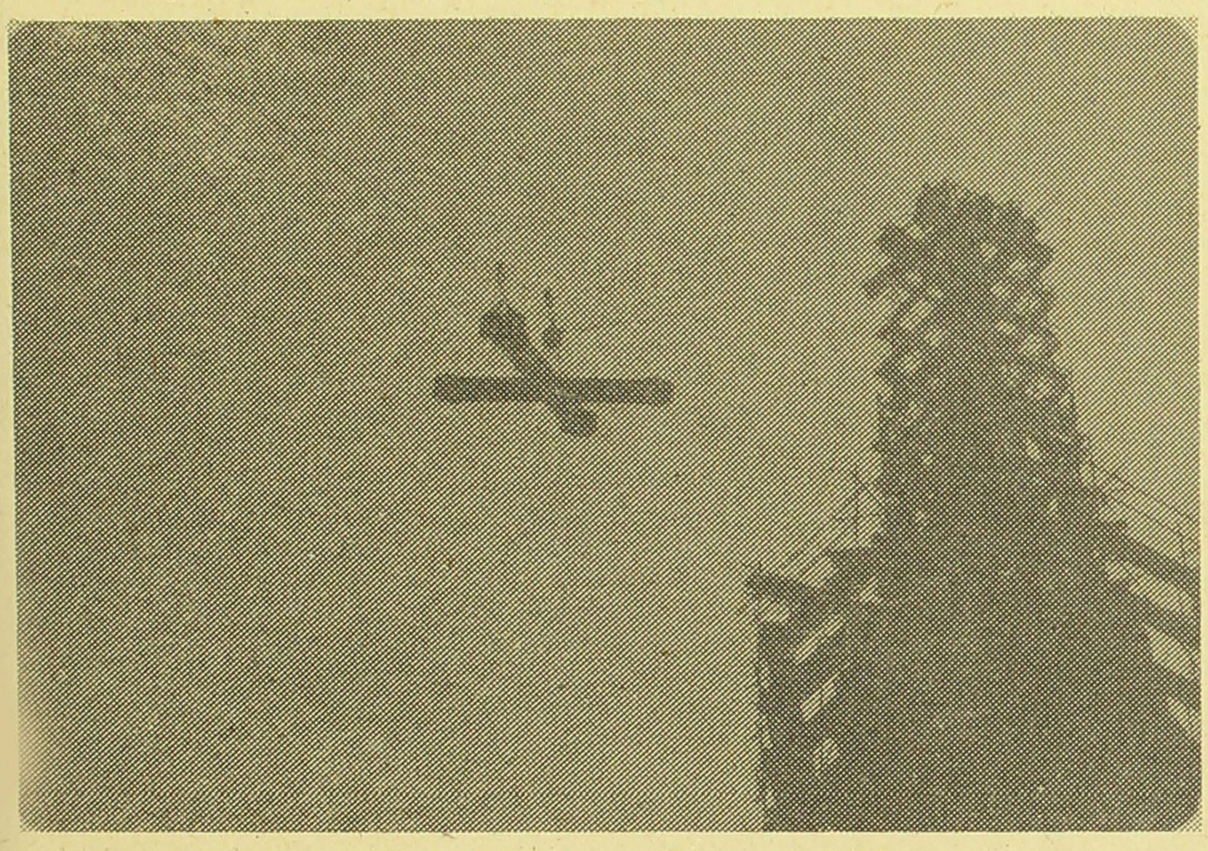

Foto: Pál Megyeri

Svečanosti u povodu vraćanja križa na vrh Gradske kuće prethodilo je skidanje petokrake zvijezde koje je obavljeno u petak 16. rujna. Istoga dana, na ranije dat prijedlog gradskih vlasti, održan je kod dopredsjednice grada gospođe **Stanke Kujundžić** sastanak na kojemu je dogovoreno da se u povodu vraćanja križa na toranj obavi ekumenska Služba riječi i blagoslov križa, a sama organizacija povjerena je **vlč. Andriji Kopiloviću**. Na sastanku su bili predstavnici grada i svih vjerskih zajednica, a program je od sviju prihvaćen i dogovoren.

(nastavak na str. 3.)

Kut Žiga

SUZA

Živimo u vremenu uništene racionalnosti zaslijepljenost nam omogućuje ne samo da obmanjujemo cio svijet i druge, nego da lažemo i sami sebe. Postali smo robovi strasti; zaboravnost nam omogućuje da u ovoj zagušljivoj atmosferi bitišemo kao ljudska, ali amoralna bića. Politički razlozi važniji su nam od činjenica. Povod za ovaj antrfile, jesu spontane riječi starice izgovorene prilikom skidanja zvijezde sa Gradske kuće. Rekla je: „Plakali smo kad su je mećali, plačemo kad je skidaju". Rekla je sve! A ipak, ako bismo u ovom trenutku gradili u gradu zdanje kojim bismo obilježili naše vrijeme na njegovom vrhu kao simbol ovoga vremena morali bismo staviti - SUZU.

Vojislav Sekelj

POMJERAJU SE KAZALJKE NA SATU

Navečer između subote 24. i nedjelje 25. rujna obavit ćemo redovito jesensko pomjeranje kazaljki na satu za 1 sat unazad. Bit će to na vrijeme suncem određeno stoga što je „ljetnje" vrijeme uvedeno gospodarskih razloga radi. Ali i ovo „zimsko" vrijeme, kao i „ljetnje" protjecat će istim i neumitnim odmjerajem svojim.

VEŽBAONICA PROMIJENILA IME

Od 9. rujna ove godine Osnovna škola „Vežbaonica" nosit će ime poznatog srpskog književnika Miloša Crnjanskog. To je, na zahtjev školske uprave upućene prošle godine, odobrilo Republičko ministarstvo prosvjete početkom ove godine, a koja je ovih dana realizirana. Ubuduće će se kao dan škole obilježavati 16. listopad, dan rođenja Miloša Crnjanskog.

LUDOŠ POSTAO PRIRODNI REZERVAT

Aktom republičke Vlade jezero je Ludoš dobilo status prirodnog rezervata. Tu odluku prenio je republički ministar ekologije g. **Jordan Aleksić** prilikom svog prošlotjednog posjeta Subotici.

Jezero Ludoš to je zaslužilo svojom specifičnom florom i faunom: trstika Ludoša je stanište za preko 200 vrsta ptica; u jezeru i na obalama ima preko 150 vrsti biljaka, ono je mjesto odmora pticama selicama, i kao prebivalište inih bića životinjskog svijeta. Hoće li odluka vlade ostati mrtvo slovo na papiru ili će se naći mehanizmi za zaštitu i očuvanje od daljnjeg zagađivanja i propadanja jezera, ostaje da se vidi.

POČELA ŽETVA SUNCOKRETA

Na subotička polja zasađena suncokretom ovog su tjedna izišli kombajni i počeli sa žetvom ove značajne uljarice. Proizvođači očekuju prosječne prinose ove kulture, a sve ostalo, kako to već kod nas biva, vezano za žetvu suncokreta je ispod prosjeka.

zkvh.org.rs

PREDSJEDNIKOV SALTO MORTALE

Posjet pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj i njegova molitva za mir, oprost i zajednički život upućen svim ljudima ovog nemirnog i ispaćenog balkanskog prostora, prisustvo promatrača, tima (neki bi voljeli turista), lagano okretanje Europi, uvođenje sankcija prema RS, napose „nova uređivačka" politika državnih medija mogao bi imati zajednički nazivnik u Galileovoj sentenci „ipak se kreće" (eppur si muove).

A dugo se ovdje vrtjelo sve unatrag i išlo u truc svemu. Počev od loše i arogantski neodgovorno vođene (čitaj: nevođene) vanjske politike Jugoslavije, te bez busole za unutarnju politiku, koja je počivala na odbacivanju upotrebljivog. I ljudi i ideje služile su za jednokratnu upotrebu, dok su moćnici bili tu da poslije svega povuku vodu u nadi da će ostati. Takvim odnosom stavili smo svijet na muke i bili blizu da dignu ruke i na nas stave stakleno zvono. Selektivnom politikom odbacivanja predsjednik Republike Srbije Slobodan Milošević primoran je bio učiniti salto mortale – spasiti, što se spasiti može. Opasnost takve politike i konačni ishod ideje „Velike Srbije" može se zaustaviti na beogradskom pašaluku. Zluradnici će ovo iščitati da to i želimo. Ne! Želimo i zalažemo se za jaku, demokratsku, kulturnu Srbiju i Jugoslaviju, koja neće biti dio Europe, nego Europa. Ovo što nas u ovome momentu brine nije nemoć oporbe, nego stvaranje dojma u narodu, pa i formiranju javnoga mnijenja (poglavito nakon prihvaćanja predsjednika Republike Slobodana Miloševića od strane svijeta kao jedinog pravog sugovornika s ovih prostora) da ovdje nema ljudi (sem njih) koji bi povukli naprijed. Ljudi koji bi došli sa svježim idejama i duhovnim potencijalom. Opasna je to igra, potcjenjivačka, jer u Srbiji, u Jugoslaviji takvih ljudi ima. Učenici, recimo filozofa Mihajla Markovića trebaju otići s političke scene. Zalažemo se za neke nove klince.

Unutrašnji ljudski potencijal zemlje mora dobiti šansu, a također i ljudi koji su zemlju napustili. Oni se moraju vratiti. I stoga, umjesto otvaranja aerodroma kao prvog znaka popuštanja sankcija mora stajati povratak ljudi u zemlju, jer su nam i kao ljudi i kao stručnjaci daleko potrebniji nego nekoliko lijetova. Ne smije se dozvoliti da nakon izgubljene, promašene, nedorečene generacije imamo generaciju duhovnih bogalja. Situacija je ozbiljna. Potrebni su nam novi i svježi mozgovi, a ne okorjela srca. Treba nam kritička i radikalna misao, a ona će biti „plodotvorna samo ako je pomiješana s najdragocjenijom osobinom kojom je čovjek obdaren – ljubavlju prema životu".

Vojislav Sekelj

PONOVNA IZGRADNJA

Burno vrijeme i okvir stvarnosti u kojemu pokušavamo normalno živjeti kao obična i jednostavna ljudska bića već više od četiri godine odišu svojom strogom nepravilnošću. Jedina, pak, pravilnost, gotovo bi se mogla nazvati „željezna nužnost" našeg političkog sistema očituje se i nadalje u stalnosti njegovog mijenjanja.

Mijenjaju se iz osnova ciljevi i opsjezi nacionalnih interesa („kopernikanski obrt" S. Miloševića), mijenjaju se gospodarski programi i njihovi Guverneri, mijenja se „omiljeni opozicioni prvak", mijenjaju se novi/stari dinari, mijenja se povijest, mijenjaju se nasmiješena lica voditelja/ica dnevnika državne televizije, mijenjaju se... Sve se mijenja, gotovo heraklitovski: Sve teče! Mijenjaju se tako i članovi Savezne vlade. Nepripremljeno, nenajavljeno, bez novog i jasnog programa, bez utvrđenih mehanizama za njegovu sprovedbu, s novim ljudima na novim mjestima (a stare, „pouzdane kadrovike" prekrila je tama, dok ih od zaborava čuva još poneko sjećanje), obznanjena je javnosti nova Vlada. Na opću radost i veselje sviju imamo 10, a ne 17 ministarstava i jedan sekretarijat!

Naumljeno, učinjeno. Formalno je sačuvan zakon stalne promjene, koji, kako smo navikli, ne donosi sadržinski ništa kvalitativno novo, nego viđenu igru, licemjernu kombinatoriku ljudi na vlasti. Ponovno je na djelu, izgleda, očitovanje općenite ljudske težnje za stalno i uvijek novim, ali, kako to već biva na brdovitom Balkanu i njegovom susjedstvu, bez imalo obzira prema onome drugome i bez ikakve odgovornosti!

Tomislav Žigmanov

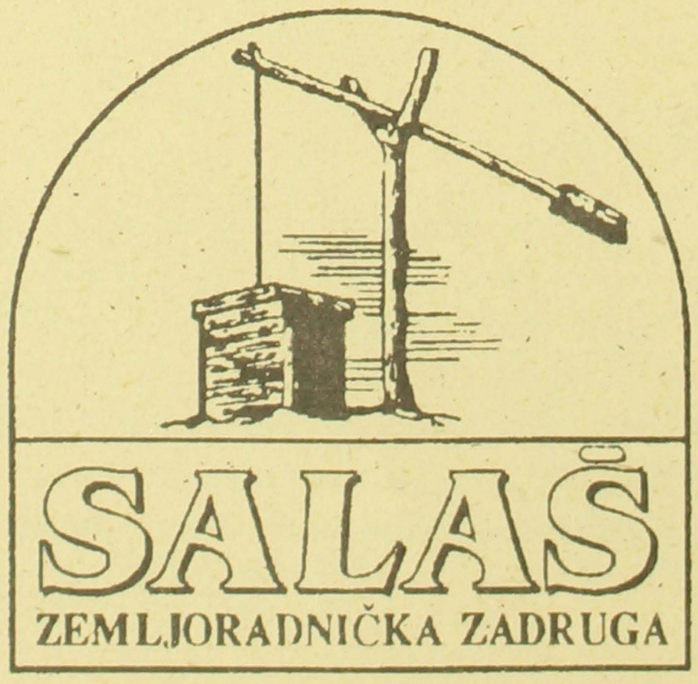

Drugi pišu

JEDNA BEOGRADSKA IZLOŽBA

Danas mi imamo slikarsku falangu sa kojom se možemo pokazati pred Evropom. U Beogradu: Bijelić, Dobrović, Miličić, Popović; u Zagrebu: Šumanović; u Parizu: Milunović i drugi. Doba nacionalizma u našoj umetnosti putem izvoza lažnog narodnog temperamenta i tronjavanjem diplomatskih filantropa niti je stvorilo što kod nas, niti je podvalilo inostranstvu. Meštrović je izjahao jedino na krkači svoga genija, a ne na krkači Kraljevića Marka. Dok ne prebolimo Evropu i ne naučimo evproski govoriti, nikako nećemo uspeti ni da pronađemo što je u nama od vrednosti, a kamoli to da izrazimo tako da to bude od vrednosti i za ostali svet.

(Kritika, 1. II 1921.)

Rastko Petrović

„Vreme umetnosti" N° 1

„VREME"

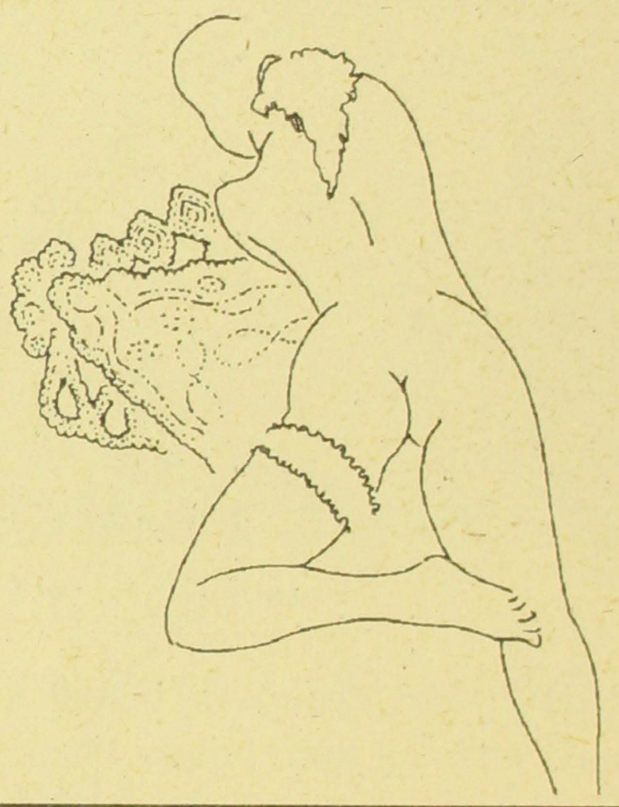

ŽIG broj 6.
Izlazi dvotjedno
Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeva 4
Telefon: (024) 30-136
Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap" Lapkiadó Kft., Subotica–Szabadka, Trg Lazara Nešića 1/V
Osnivač i glavni i odgovorni urednik: Vojislav Sekelj
Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko Romić, Dragan Vidaković i Tomislav Žigmanov
Tisak: „Globus", Subotica
List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine
„Žig" izlazi svake druge subote
Žiro račun: Služba za platni promet, Subotica 46600-603-5-3301, „Új Hét Nap" – za „Žig"

Petokraka „prekrižena"

STARI SIMBOL ZA NOVU GENERACIJU

Po pravom jesenskom vremenu na Trg ispred Gradske kuće skupilo se u 11 sati oko 2.000 Subotičana koji su željeli biti svjedocima ovog nesvakidašnjeg čina. Svečanost je počela riječima isprike ceremonijara-animatora ekumenske Službe riječi i blagoslova križa Andrije Kopilovića, koji je sa žalošću konstatirao izostanak predstavnika Srpske pravoslavne crkve. Episkop Bački **Irenej Bulović** je (u subotu poslije podne) preko svojih paroha zamolio vlč. Kopilovića da ga pred javnošću i prisutnim građanstvom ispriča zbog zauzetosti, a dvojica paroha su bila spriječena doći zbog ranije preuzete obveze krštenja. Ovako je glasila službena izjava vlč. Andrije Kopilovića. Tako su na svečanosti ekumenske Službe riječi i blagoslova križa bili: **dr. Imre Hódossy**, biskup Reformirane kršćanske crkve u pratnji **mr. Emila Póta**, pastora iste Crkve u Subotici; pastor **István Bátory** zastupao je **dr. Andreja Beredija**, biskupa slovačke Evangeličke crkve, te katoličko svećenstvo, župnici iz Subotice, predvođeni **msgr. Jánosom Pénzesom**, biskupom subotičkim.

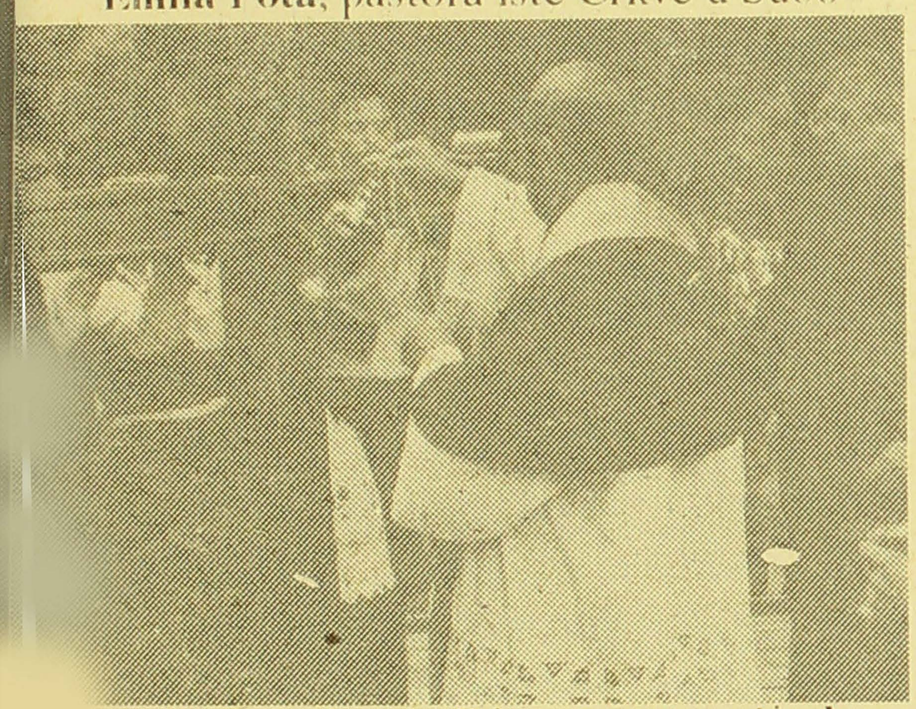

Program je počeo s malim zakašnjenjem, a svečanom činu podizanja

Foto: Pál Megyeri

križa na toranj prethodio je govor gradonačelnika Subotice **Józsefa Kasze** okupljenim sugrađanima. U momentu podizanja, kao i u momentu postavljenja križa, za što je bilo potrebno oko 2 sata, bilo je predviđeno da zazvone sva zvona subotičkih crkava. Je li tako i bilo, procijenite sami.

Pored predstavnika SPC svečanosti zvanično nije prisustvovao niti gospodin **Dragan Božinović**, načelnik Sjevernobačkog okruga. Na kraju, umjesto komentara, nameće se nekoliko pitanja. Poznata je činjenica da je odluka o vraćanju križa na prvobitno mjesto donesena znatno ranije. Ako su na sastanku kod dopredsjednice grada bili prisutni predstavnici svih vjerskih zajednica grada, i ako je tamo program *usvojen i dogovoren*, kako je moguće da sutradan od episkopa Bačkog stiže priopćenje u vidu molbe za ispriku zbog nesudjelovanja na svečanosti? Kako je moguće da subotički parosi na zajedničkom sastanku *ne iznesu* razloge zbog kojih *ne mogu* sudjelovati na zajedničkoj proslavi? Ili: nije li se mogla pomjeriti satnica krštenja, ako je već dva dana ranije nešto drugačije dogovoreno? I tako u nedogled s trivijalnostima. Ali, ima i krupnijih koji bi svakako trebali navesti na razmišljanje.

Građani Subotice će opet na vrhu Gradske kuće imati križ, „znak koji ne razdvaja, nego spaja", kako je rekao vlč. Kopilović.

Zlatko Romić

Konferencija za tisak Odbora za podizanje spomenika poginulim Subotičanima u ratu 1991-1993.

SUBOTICA PRVA?

I vjerojatno će Subotica biti prvi grad u današnoj Jugoslaviji koja će izgraditi spomen-obilježja borcima još uvijek tekućeg rata. Naime, 10. listopada na Dan oslobođenja Subotice treba se ispred kina „Jadran", na Lenjinovom trgu otkriti spomen obilježje dvadesetpetorici naših sugrađana, iz države koja nije bila u ratu (!), koji su dali svoje živote tijekom ratnih dejstava na prostoru ex-Jugoslavije. Nadstranački odbor, formiran 16. veljače ove godine, iznio je na konferenciji za tisak, uradio je sve pripremne radove da se taj projekt realizira: skulptura autora **Save Halugina** već se lije u Čeneju, postoji suglasnost roditelja i rodbine poginulih, pripremljena je i odobrena tehnička dokumentacija projekta od strane Zavoda za urbanizam iz Subotice kao i od međuopćinskog i pokrajinskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Jedino još nedostaje suglasnost općinskih vlasti oko mjesta budućeg spomen obilježja.

No, odbor će intervenirati i preko viših instanci, („ići ćemo i u Beograd ako treba"), koji će vjerojatno dati dozvolu za planiranu lokaciju, te će se 10. rujna u 11 sati i otkriti. Istom će prigodom, najavljeno je, biti izdata i monografija „Nezaboravni za decu vernosti" s biografijama poginulih sudionika rata. Odbor je u svoje ime na ovoj konferenciji zahvalio svim Subotičanima (njih oko 1.500) i privatnim i društvenim firmama koji su dali novčanu pomoć. Prikupljno je 20.100 dinara, potrebnih za realizaciju ovog projekta.

(t. ž.)

zkvh.org.rs

Nova jesen bez hrvatskih škola

RASNA DISKRIMINACIJA

Ako je razdvojen srpskohrvatski jezik kao neprirodan, zašto se njeguje samo srpski?

Počela je nova školska godina u Vojvodini bez hrvatskih škola, dok smo svjedoci da druge narodnosti odnosno „nacionalne manjine - Mađari, Slovaci, Rumunji, Rusini - imaju kakvo takvo osnovno i srednje obrazovanje, eventualno čak i višeg stupnja. Radi reda imaju i ponešto radio ili televizijskog programa. Međutim, u ovoj „najdemokratskijoj" zemlji Srbiji, gdje nacionalne manjine imaju obezbijeđena prava „iznad međunarodnih normi", nikome ne pada ni na kraj pameti, da se izjednače prava građana hrvatske nacionalnosti s pravima ostalih.

Političari i funkcionari „Male Jugoslavije" često se zalažu za reciprocitet, odnosno doziranje - inače prirodnih prava nacionalnih manjina (kao što je korišćenje jezika i pisma, obrazovanje, kultura itd.) - uvjetuju time, kakva su prava Srba u susjednim zemljama!? Ovo je prilično problematično iz više razloga.

Kao prvo, kakve veze imaju prava nacionalnih manjina jedne zemlje (gdje ih ustav izjednačuje s drugim građanima, odnosno svim građanima se garantiraju ista prava), s pravima ili uskraćivanjem prava Srba u okolnim zemljama? Ako je Srbija najdemokratskija zemlja, zašto onda uskraćuje neka osnovna prava svojim građanima nesrpske nacionalnosti, ili zašto im dozira po principu reciprociteta? Zalažući se za reciprocitet, u stvari stalno kaska za drugim zemljama, umjesto da pruži primjer i na taj način - na osnovu famoznog reciprociteta - poboljša položaj Srba u okolnim zemljama!?

Što se tiče reciprociteta, ovdje ne samo da nešto škripi nego se i lažu ne samo nacionalne manjine, nego i ostali građani. U Mađarskoj je npr. ove školske godine proslavljena prva obljetnica postojanja zasebnih hrvatskih i srpskih škola, čime je udovoljeno zahtjevima iz njihovih zemalja matica. U Hrvatskoj također postoji obrazovanje na srpskom jeziku i radi se na formiranju matičnih knjižnica, postoji nakladni zavod itd. Dapače, ima primjedbi i na zakon o manjinama koji je donijet u Mađarskoj s namjerom da služi kao primjer, a možda ima mjesta za diskusiju i glede ostvarivanja prava Srba u Hrvatskoj (inače nisu kooperativni), ali ne može se nijekati diskriminacija koja se odvija prema Hrvatima koji žive u Vojvodini.

Uvođenje hrvatskog, kao zvaničnog jezika u Subotici, te odluka Skupštine općine Subotica u vezi sa uvođenjem (u nekoj budućnosti) hrvatskog programa na Radio Subotici, iznelo je na vidjelo netrpeljivost prema svemu što je hrvatsko. SPS i neke satelitske partije, zatim novi SKJ i Stranka Jugoslovena kao i Bunjevački kulturni centar iz Tavankuta i osobno Ana Prčić, predsjednica SPS i član Savezne skupštine s kadrovske liste SPS (inače je nitko ne bi izabrao) zdušno su se zgražavali, što koalicija DZVM-DSHV želi uvesti "ustaški" jezik u javno informisanje. Neke partije nisu se usprotivile, ali smatrali su da je prerano uvođenje hrvatskog jezika i da bi trebalo pričekati normaliziranje odnosa između Jugoslavije i Hrvatske!?

Svi oni zajedno međutim ne mogu dati valjane odgovore na pitanja koja se postavljaju glede njihove antihrvatske kampanje. Ako SPS u Subotici priznaje da postoje Bunjevci koji se izjašnjavaju kao Hrvati, zašto onda tvrde da uvođenje hrvatskog jezika vrijeđa Bunjevce? Za Bunjevce i sve ostale Hrvate književni jezik je hrvatski, te isti jezik je sredstvo komunikacije između svih Hrvata od Zagreba do Dalmacije.

Kao protivargument uvođenju hrvatskog jezika se pominje i to, da ovdašnji Hrvati ne govore hrvatski književni jezik (u SPS-u kažu: službeni). Ovo je najsmiješniji a ujedno i najtužniji argument, jer izravno dokazuje da su Hrvatima bila uskraćena prava na svoj jezik i kulturu. Nekoć su na ovim predjelima imali svoje škole i hrvatsko kazalište, a sad smo stigli dotle da ne znaju ni svoj književni jezik. To međutim ne može biti argument da se protivstavi „uskrsnuću" hrvatskog jezika među Hrvatima! Može biti argument za nešto suprotno, tj. da im omogući njegovanje jezika i kulture. Ako je srpskorhvatski jezik razdvojen kao neprirodan, onda se postavlja pitanje, zašto se njeguje samo srpski jezik?

Za ovo postoji samo jedan izraz. Naconalna diskriminacija!

István Valihora

KRIŽ KAO SUVENIR

Da zamjena zvijezde križem na vrhu subotičke Gradske kuće ne ostane nezabilježena i drugim načinima potrudilo se subotičko poduzeće „Aurometal" koje je za ovu prigodu plasiralo na tržište križ - minijaturu, veličine 6 x 4 cm. Križ je identičnog oblika s onim novopostavljenim na Gradsku kuću, a izrađen je od mesinga, s time da postoje dva suvenira: jedan je pozlaćen, a drugi je presvučen niklom po cijeni od 6,00 dinara za niklovani i 7,00 dinara pozlaćeni križić. Kao znak spomena na dan zamjene križ možete kupiti u subotičkim prodavaonicama "Aurometala".

(t. ž.)

Drugi pišu

IMA LJUDI

I predlog o teritorijalnom razgraničenju i **Elementi ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine** dragoceni su pokušaj da se izađe iz haosa rata u nekadašnjoj Jugoslaviji. Ali za njihovu primenu nisu stvoreni neophodni uslovi i obezbeđeni **pravi ljudi**. Da bi se nešto ipak postiglo dve su mogućnosti: **menjati dokumente ili menjati uslove i ljude**. Prva mogućnost je potvrđivanje opasnog uništavajućeg puta bez povratka koji je odneo već preveliki broj žrtava i preti još većim. Druga mogućnost vodi ka putu nade. Međunarodna zajednica ne sme da ga propusti. Ona jasno ima da postavi pitanje odgovornosti sadašnjih svojih izabranika zadržavajući ih **na mučnom poslu potpisivanja poraza njihove stravične politike, a onda i njihovog neodložnog povlačenja i sa svim pratećim posledicama.** Ljudi koji će onda doći moraju čvrsto da budu obavezani da će korektno sarađivati striktno poštujući realni, ne fiktivni nacionalni interes svojih naroda. Tih ljudi ima. Oni su tu; treba samo prekinuti sa pogubnom praksom njihovog neprimećivanja u opsenutosti politikanskim igrama neiskrenih i opakih partnera.

„Srpska reč›, 12. rujna 1994.

Reagovanja

NESPORAZUMI OKO SIMBOLA

Ovih dana u povodu skidanja zvijezde petokrake i vraćanja križa na toranj Gradske kuće razgovaralo se mnogo. Neki su bili za, neki protiv. Što se mene osobno tiče, najbliži istini bili su oni koji su šutjeli. Ne zbog toga što nisu imali svoj stav ili dodatni i jači argument od sugovornika, već iz razloga što im vjerojatno nije ni do čega. A, vjerujte mi na riječ, nisu u manjini. I upravo ta većina ne tako davno podlegla je mitskom iracionalnom i glasala...

Potrebu da pišem o križu i zvijezdi osjetio sam nakon pročitanog teksta **Lj. Đorđevića** s naslovom „Između zvezde i krsta - sunce" tiskanog u „Subotičkim novinama" od 16. rujna 1994.

Gospodine Đorđeviću, smatram da je vaš tekst političko-didaktički ili didaktičko-politički obojen, a da biste ublažili boje predlažete sunce kao nov simbol grada u stilu vuk sit i koze na broju.

Prije svega, već Vaša prva rečenica je nekorektna. Kad pišete „U petak je započelo uklanjanje zvezde petokrake sa vrha Gradske kuće ..." zvijezda nije uklonjena nego se na mjesto zvijezde vraća prvobitni simbol: križ, koji su tamo postavili ljudi na početku ovog stoljeća. Civilizirani razlozi nalažu da se na kraju ovoga stoljeća poštuje volja i odluka onih koji su građevinu i gradili. Tako se bar poštuju starine u kulturnom svijetu. I to je za mene dovoljan razlog da se križ postavi tamo gde je i bio, jer je za ono vrijeme simbolizirao pripadnost Subotice Europi.

Pišete dalje „Drugim rečima, jedan ideološki simbol smenjuje se drugim. Na taj način je glavni argument u prilog skidanja zvezde i postavljanja krsta postao - bespredmetan". Ovim stavom ne samo da ste pomiješali lonce, nego ste usput izgubili i mnogo važan glavni argument. Kao prvo, ne postoje ideološki simboli. Ideologija koja se bazira na simbolima nije ideologija. Može eventualno biti magija. Druga je stvar što danas većina nas ne razlikuje simbol od znaka što u običnoj govornoj praksi i nije neki grijeh. (Mada se kod nas nerazlikovanje pojedinih termina, pojmova, simbola, znakova i signala okrenulo na krvavo zlo.) Ali pisati o datumu, a nalazim da je ponovo vraćanje križa na toranj Gradske kuće datum za sve one koji vole i poštuju ovaj grad, zahtijeva malo više kritičnosti. I križ i zvijezda i sunce i suza ... jesu simboli no oni mogu biti i znaci. Ovdje i počinju nevolje s Vašim tekstom. Granica kada je neki amblem simbol a kada znak ovisi o više faktora. No ona je najčešće ideološkim putem markirana.

Križ, postavljen na toranj Gradske kuće voljom tadašnjih žitelja ovoga grada jest simbol, tim prije što je postavljen na objekt koji nema sakralnu namjenu. Križ na crkvi, na grobu, u zastavi... gubi moć vrućeg (dinamičkog) simbola jer je atributativan, mada još uvijek bliži simbolu nego znaku s obzirom da označitelj i označeno nisu jedno drugom tuđi.

Zvijezda kao simbol koja je na toranj Gradske kuće 1949. uklonila (ovdje se radi o bukvalnom uklanjanju) križ, jest na tome mjestu znak, jer je do uklanjanja došlo voljom jedne partije, zahvaljujući moći jedne ideologije. Zvijezda kao simbol se ohladio, označitelj i označeno su jedno drugom tuđi i ona je poprimila dimenziju ne ideološkog simbola kako Vi mislite i pišete, nego je postala ideološki prometni znak. U nedeljnoj „Borbi" od 17. i 18. rujna možemo pročitati kako se u svijetu vodi briga o simbolima i znacima. A u članku „Kolumbo bez glave, lađa bez luke" odnosi se na poklon sad već bivšeg SSSR-a, SAD-u u povodu 500-te obljetnice otkrića Amerike (isto tako kotač na kapi željezničara je znak, postavljen na neko drugo mjesto je simbol).

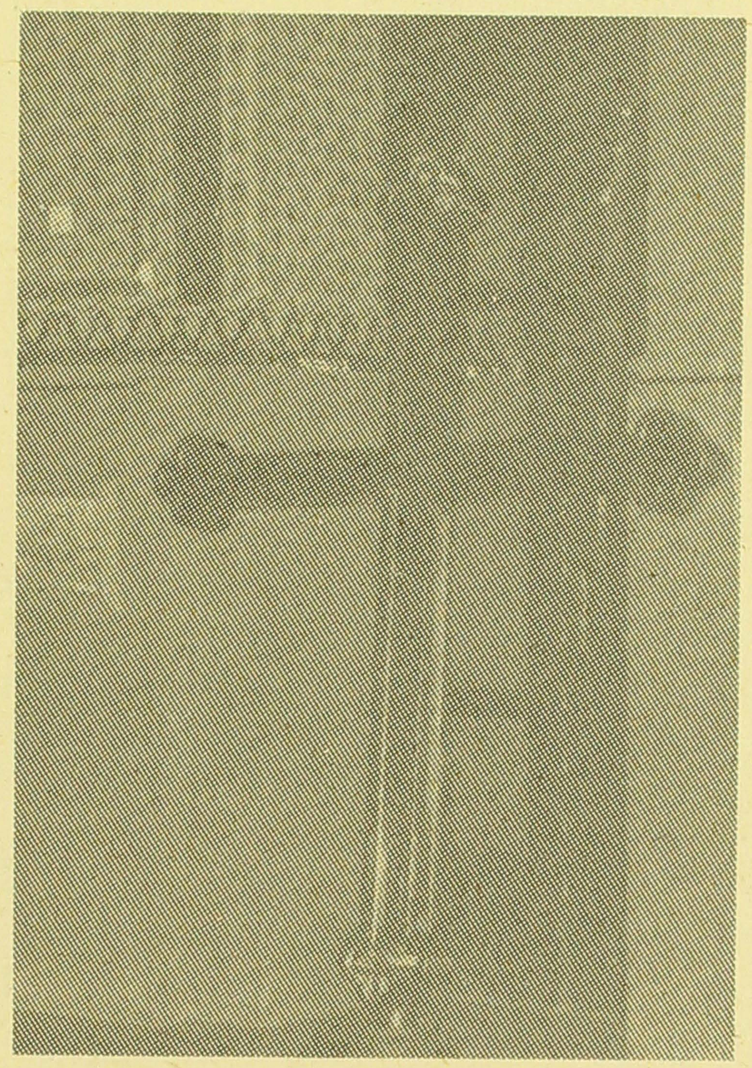

Najsveobuhvatniji simbol

Dalje, križ je jedan od najstarijih simbola i vjerojatno prvobitno je bio znak, a treći je po redu od četiriju temeljnih simbola i najsveobuhvatnije od sviju simbola, a doveden u vezu sa brojem četiri. Križ kao simbol kršćanstva je postao mnogo kasnije.

Vaše sučeljavanje ideologije marksizma i kršćanstva ne samo da je ovom prigodom bespredmetno nego je neukusno i deplasirano. Vaše razmatranje o postanku čovjeka je smušeno, jer ne znamo obraćate li se teistima ili ateistima. Pozivanjem Adama na Evu, pakao i raj moglo bi i biti simpatično pod uvjetom da ste se dotakli i Darvina i bili dosljedni do kraja. Vaša teza „da je ljudski rad tvorac čoveka i društva" visi u zraku i u osnovi je teološka, s obzirom da pada na jednostavno pitanje: „pa, dobro, tko je stvorio ljudski rad?" Iako odgovor može biti jednostavan u biti je problematičan, jer se pitanja iste težine ređaju ad infinitum.

Također, Vaša opservacija o zastavama i brojna nabrajanja su neutemeljena. Gospodine Đorđeviću, zastava je amblem, usvojen dogovorom i točno se zna što, koga, gdje, i kada treba predstavljati i tu zabune i nedoumice nema. Što se na zastavama nalaze neki simboli, ali u biti proisteklo je iz dogovora radi zaštite interesa pojedince, grupe, države itd.

Vašu misao, a napisanu u povodu vraćanja križa na mjesto gdje je od početka bio koje glasi: „Još uvek se na tlu bivše Jugoslavije vodi krvavi rat započet ispod petokrake, a nastavljen ispod dva krsta i jednog polumeseca" ne želim komentirati jer je na razini signala i ukazuje na psihološko razumijevanje i pristup fenomenu koji ga racionalno ne možete prihvatiti. Povijest i prošlost Subotice zaslužuje veću pozornost i zato sam za križ, a sunce kao simbol, ako Vam je po volji, neka se postavi na onu ružno lijepu građevinu prekoputa hotela „Patrie" koju mi gradimo danas i ostavljamo kao ožiljak u jezgru grada budućim pokoljenjima. Sa simbolom na vrhu sunca manje će bosti oči.

Vojislav Sekelj

Drugi pišu

Ova Srbija

Jedan od 2.500 otpuštenih radnika IMT-a poverio se reporteru: „Ova Srbija mi je uzela jednog sina, a ovog drugog, što mi je ostao, neću imati čime da hranim".

Tako danas kaže livac beogradskog IMT-a, možda baš jedan od onih kojima se pre četiri godine, pred Skupštinom Jugoslavije, Milošević obratio naredbodavno „a sada svako na svoj zadatak", što je oduševljena masa disciplinovano i puna nade u svoju budućnost, poslušala. Sada je došao trenutak da se podvuče crta pod tu lažnu nadu i pogrešno dato bezrezervno poverenje.

„Ova Srbija", kaže livac, a u njegovom glasu odzvanja i gorčina i prekor. On na to, svakako, ima pravo jer je cena koju je platio „toj Srbiji" zaista tragična. *(d. i.)*

„Republika", 1 – 15. rujna 1994.

zkvm.org

Prim. dr. Slavko Perović, upravnik Službe epidemiologije sa bakteriologijom i parestologijom u subotičkom Zavodu za zaštitu zdravlja

ISKLJUČUJEMO BILO KAKVO IZNENAĐENJE

Očigledno je da se u Albaniji radi o zakašnjeloj intervenciji. U takvim slučajevima ovu pojavu prati velika smrtnost. Ova kolera (Vibrio cholera El Tor 01) se prenosi kontaminiranom vodom i hranom. Naše građane, koji putuju u rizična područja stavljamo pod epidemiološki nadzor.

Povod za razgovor s današnjim sugovornikom nametnula nam je činjenica da je, već gotovo zaboravljena, nekoć prava pošast, kolera odnijela 5 života u Albaniji. Slučajevi oboljelih zabilježeni su i u Rumunjskoj. Dakle, i pored razvijenosti zdravstvene službe u svijetu i kod nas, smatramo da nije zgorega upoznati i upozoriti građane do čega može dovesti ako se ovoj (ipak) opasnoj bolesti ne posveti dostatna pozornost, eventualno se ne prepozna i blagovremeno ne intervenira. Jer, mnogo je ljudi u svakodnevnom prometu, a opaka bolest možda bude „uvezena" i u naš grad.

O sebi prim. dr. Slavko Perović nerado govori, osim osnovnih podataka koji predstavljaju neku vrstu „osobne karte" njegove profesije, a koju je „velikim dijelom" izložio već u nadnaslovu. Ipak, saznali smo da je dobitnik brojnih priznanja za svoj rad i nagrade za Životno djelo, kao i da je radio u mnogim gradovima sadašnje i bivše Jugoslavije. Koliko je „škrt" u otkrivanju osobnih podataka, toliko je zahvalan sugovornik kada se povede riječ o profesiji kojoj se posvetio. U subotičkom Zavodu za zaštitu zdravlja je od 1979. Ovo je preventivno-konsultativna služba, osobito kada je riječ o intrahospitalnim i drugim infekcijama. Naglašava da je suradnja sa svim službama u Zavodu veoma dobra, a napose s pedijatrijskom, jer su djeca između 5 i 9 godina najosjetljivija i najviše izložena zarazi.

U neposrednom susjedstvu države pojavila se kolera. Što je dovelo do toga da ova, za mnoge zemlje, već anakrona bolest dobije tolike razmjere u Albaniji, Rumunjskoj ili Ukrajini?

Slavko Perović: I ranije je bilo pojava endemizirane kolere na području Rumunije. Kad kažem endemiziranu, to znači da se tamo sporadično javlja, a istovremeno sada je prisutna i u Turskoj, a na listi evropskih zemalja u kojima postoji kolera do sada je još bila prisutna u Albaniji i Ukrajini. Što se tiče samog pitanja „otkuda kolera?", moram reći da zdravstvena služba Albanije nije utvrdila importovanje kolere. Međutim, budući da na jedan tipičan slučaj kolere dolazi oko 100 atipičnih, koji su također prenosioci ove bolesti onda je razumljivo da je vrlo teško ustanoviti pravi izvor. Vjerovatno bi zdravstvena služba u Albaniji mogla biti mnogo razvijenija. Razlog što ovo govorim je taj što je, recimo, smrtnost od kolere 0,1%, a ovdje vidimo 5 slučajeva do sada, što je jako puno. Dakle, očigledno je da se radi o zakašnjeloj intervenciji. U takvim slučajevima ovu pojavu prati velika smrtnost. Tim prije što više nemamo onih klasičnih oblika sa visokom smrtnošću, a ovaj tip *Vibrio cholere El Tor 01* stvara ne onako drastičnu sliku sa velikim brojem proljeva, dehidratacijom, gdje se postotak tečnosti smanjuje čak i do 10%. Drugim riječima, to su blaži oblici i upravo zato više nemamo karantenskih slučajeva, jer tretman ograničavamo na zaraznim odjeljenjima.

Koji su početni, prepoznatljivi simptomi ove bolesti?

S. P.: Bolest počinje naglo, profuznim (čestim, obilnim) proljevima bez bolova. Stolica je vodenasta i ima sličnost s vodom u kojoj je kuhana riža. Ubrzo se spontano, bez napora javlja i povraćanje. Vremenom, bolesnici se žale na grčeve u mišićima, glas postaje promukao, puls ubrzan, krvni pritisak snižen. Treba reći da je temperatura normalna, ili čak subnormalna, tj. ispod 36 $C. Bolest traje nekoliko časova do nekoliko dana. Karakterističan je enorman gubitak tjelesne tečnosti, a samim tim i gubitak tjelesne težine. Širi se preko kliconoša i atipičnih bolesnika. Naročito je teško prepoznati atipične bolesnike, o kojima sam već govorio, zbog toga što se pojavljuju u „skrivenom" obliku. Takvi slučajevi predstavljaju nam najveću tegobu, jer se teško mogu odmah prepoznati. Upravo atipični bolesnici predstavlaju veliki rizik u širenju ove zarazne bolesti.

U Albaniji registrirano 304 slučaja oboljelih

Koje su mjere liječenja kod oboljelih slučajeva?

S. P.: Intravenoznom infuzijom i rehidratacijom može se nadoknaditi ono što organizam izgubi.

Kada ste, od koga i na koji način upoznati da su u određenim oblastima zabilježeni slučajevi oboljelih od kolere?

S. P.: Svjetska zdravstvena organizacija sa sjedištem u Londonu preko svojih regionalnih biroa, u ovom slučaju Regionalnom birou za Evropu, obavijestila je sve zdravstvene organizacije u Evropi da su u pomenutim zemljama zabilježeni slučajevi kolere. Iz republičkog Zavoda za zaštitu zdravlja smo do sada dobili dva obavještenja. Prvo je datirano 15. ovog mjeseca, a drugo 19. U prvom obavještenju koje nam je stiglo 16. ovog mjeseca se kaže da je u Albaniji, u gradu Beratu registrovano 190 oboljelih da bi do ovoga dana (20. rujna, op. a.) broj porastao na 304 slučaja. To je zvanično i potvrdio ministar zdravlja u Albaniji.

Navode li vam se neke upute kojih se trebate pridržavati i sa kojima građanstvo mora biti upoznato?

S. P.: Teleksom smo obaviješteni šta sve treba preduzeti radi preventive. Treba izvršiti lokalno inspekcijski pregled i nadzor na svim objektima centralnog vodosnabdijevanja i većim lokalnim vodovodima. Ovo ide cirkularno cijelom državom, jer negdje nema vodovoda ili je nesiguran i zdravstveno neobezbijeđen. U vezi s tim treba obezbijediti kontinuiranu dezinfekciju vode, a ako je nivo hlora na priključcima vodovoda 0,3 mg/l smatra se sigurnim za infekcije, pa čak i za virusna oboljenja. Budući da se u novinama često čuje da je ovo virusno oboljenje, moram reći da je ovo bakterijalno. Zatim, što se tiče prijavljivanja dijarejalnog sindroma mogu reći da mi jako vodimo računa i inače, a posebno kada je u grupi proljeva. Jutros sam otišao u pedijatrijsku službu i obišao tri punkta i rekao im da vode računa o pojavama proljeva i da vrše neku mini anketu da vide da li to ima nekakve veze sa eventualnim boravkom u rizičnim područjima. Ulazak u škole, obdaništa, kolijevke, porodicu mi i inače radimo kod zaraznih bolesti, posebno kod crijevnih, jer se smatra da su to zapravo bolesti „prljavih ruku". Ali, ovo ne vrijedi za ovu koleru, jer se prenosi kontaminiranom vodom i hranom. Kada imamo ovakvu pojavu, onda moramo ići za etiološkom dijagnozom. Drugim riječima, šta je prouzrokovalo ovu bolest. Znači: ako neko ima proljev, odmah mora poslati stolicu ovdje, na mikrobiologiju da to ispitamo. Dijagnoza se mora potvrditi i u Zavodu za zaštitu zdravlja Srbije, ali to tako ide kod svih bolesti, posebno kod kolere. Zatim, pooštriće se nadzor nad proizvodnjom prometom i distribucijom namirnica.

Jesmo li mi dostatno opskrbljeni za zaštitu od kolere?

S. P.: Ne postoji bolest, ako ne postoji bolesnik i ako ne postoji nekakav, nazovimo ga, kliconoša, bez obzira o kome se radi. Znači, mora postojati izvor oboljenja. Drugim riječima, mora se unijeti da bi bolest nastala. Međutim, da Vam pravo kažem, više se mi bojimo tifusa, nego li ovakvog oblika kolere. Zbog težine kliničke slike, jer tifus se dugo liječi i teško je oboljenje sa mogućim posljedicama itd. Ipak, ne bih stvar preuveličavao s obzirom da mi nemamo endemskih žarišta, što znači vezanih za određene lokalitet u Jugoslaviji niti tifusne niti paratifusne, a posebno ne u Vojvodini gdje čitav niz zaraznih oboljenja, posebno karantenskih, pripadaju prošlosti. Mi već 30 i nešto godina nemamo difterije ili dječje paralize, tako da smo jedna od sredina gdje je izuzetno razvijena zdravstena služba. Jer, pravovremena izolacija i tretman isključuje svaku mo-

gućnost zaraze od kolere na našem području. Moram i to reći da smo dobro opremljeni. Još juče smo sa bakteriološkom službom zajedno potvrdili da smo opskrbljeni podlogama i reagensima koji su potrebni za dijagnozu. Dakle, isključujemo nešto što bi nas iznenadilo. Naš zavod je jedna vrlo solidna kuća preventive sa jednim vrlom solidnim kadrom.

Kod nas bez identificiranog slučaja kolere

Koje će se mjere u zdravstvu poduzeti da opasnost od zaraze bude i praktički svedena na razinu teorije?

S. P.: Budući da sam govorio da više nemamo karantenskih slučajeva, nego tretman ograničavamo na zaraznim odjeljenjima kod nas je obezbijeđen dovoljan broj kreveta u slučaju eventualne pojave ove bolesti. Mi to isključujemo, no teoretski uvijek sve je moguće, uz razvijenu zdravstvenu službu, i uz razvijenu graničnu inspekciju vjerujemo da do toga neće doći. Upravo smo dobili obavještenje iz republičkog Zavoda za epidemiologiju da će, uz odgovarajuće službe bezbijednosti, kao i druge pomoćne službe biti 5-6 terenskih ekipa koje će kontrolisati putnike u vozovima na međunarodnim relacijama koji saobraćaju u zemlje u kojima su zabilježeni slučajevi kolere. Kod nas se to odnosi na voz koji saobraća do Moskve, a prolazi i kroz Ukrajinu. I u saopštenju koje smo dobili stoji da će biti vršen zdravstveni nadzor nad putnicima u javnom saobraćaju, posebno njihovih namirnica. Sad vjerovatno predstoji rigorozna kontrola hrane, posebno mliječnih proizvoda. Naše građane koji nekim slučajem moraju putovati u rizična područja stavljamo pod epidemiološki nadzor. Republička inspekcijska služba i naša epidemiološka služba Zavoda kroz 5 dana nadzire te putnike, jer inkubacija traje od nekoliko sati do 5 dana. U prosjeku 3-4 dana.

Spadamo li i mi u red onih zemalja u kojoj je procent smrtnosti od kolere mali?

S. P.: Odmah da Vam kažem da mi do sada nismo identifikovali nijedan slučaj kolere u našoj zemlji. Nadam se da će tako i biti. Jedna od zemalja koje imaju najbolje provedene sanitarne mjere je Japan. Imaju fantastično razvijenu i zdravstevu službu, a istovremeno i sanitarnu kontrolu. Kada sam govorio o 0,1 do 1% smrtnosti, onda sam mislio na srednje razvijene zemlje. Trebalo bi čak i da toga ne bude ako zdravstvena služba pravovremeno izoluje oboljeli slučaj, i ako dozvoljavaju mogućnosti da se transportuje. Jer, kod ovoga se može transportovati. Dakle, ranije su se na indijskim poljanam zbog netransportabilnosti engleski ljekari odmah morali uključivati. Danas je drugačije, jer nemamo te drastične oblike da zbog 50-ak stolica ne možemo transportovati oboljelog. Kada, dakle, govorimo o smrtnosti, već iz rečenog možete zaključiti kako je služba razvijena i kod nas.

Zlatko Romić

Kazivanja od varoši

GRAD NA VODI

Kreniću prvo u kazivanju od POTOKA varoši i njevi tokova. Prirodna otoka Kelebijskog jezera oticala je južno, prema varoši, u Veliki rit koji se nalazio baš tamo di je danas fabrika „Zorka". Iz Velikog rita dalje je teko i ulivo se u JASI BARU. Otaleg je otico prema istoku sokakom koji se još krajom prošlog vika zvao „Od kamenog mosta ulica" (Köhíd utza), a danas Dózsa György. Onda je opet skrenio prema jugu i teko, al baš sridom današnje mlične pece, pa opet zakratko na istok prema današnjoj Aleji maršala Tita čijom sridom je kadgod teko Vrbov potok. E, kad se on ulio onda je ovaj glavni potok, tekući kroz čitavu varoš mogo, a nikad nije dobio, začudo, svoje ime. Skrenio je opet prema jugu, duž današnjeg sokaka Dimitrija Tucovića, al malo uvučen prema avlijama njene zapadne strane. Prija nego što je, krivudajući, izašo na budući trg isprid današnje Gradske kuće. Na tom mistu je dignut spomenik svetom Ivanu Nepomuku – zaštitniku voda, a misto na kom se ovaj spomenik danas nalazi dobio je 1883. godine prilikom izgradnje ugaonog objekta, zbog čije se izgradnje moro pomerit. U to doba već otvoreni tok je bio kanalisan i započeto je formiranje današnjeg sokaka Dimitrija Tucovića.

Krivudajući dalje prema jugu, zaobašo je današnju kapelu Sv. Roka i tamo digod u avlijama primio je još jednu pritoku, koja je dolazila sa severa otprilike od sredine današnjeg Tolstojevog sokaka, priko Trga žrtava fašizma ispod mosta na somborskom putu. Ova pritoka regulisana je uz izgradnju mosta po planu iz 1842. i 1844. regulisan sve do početka današnje Prvomajske ulice. Otaleg, dalje dugo vrimena slobodno je krivudo u kojoj je primio još jednu pritoku – otoku bare GAT, čiji korto je bio pomenuti VUČI DO. MLAKOM u kojoj je primio još jednu, al sad zapadnu pritoku – otoku bare GAT, koja je tekla već spomenutom doljom – VUČI DO. Ova pritoka isto je obiljužena spomenikom svetog Ivana Nepomuka na kraju kerske grede u današnjem sokaku Ivana Milutinovića, a ulivala se, začudo, baš u MLAKI u potok na kraj „klupicinog" sokaka (8. marta) i Lajosa Joóa. Tamo ima još jedan mostić, a na jednoj kapiji piše „Ne bacajte đubre u VOK". Otaleg dalje nastavio je ovaj potok, koji je uzduž teko kroz čitavu varoš, mirno krivudat ispod bivše „Gabrić ćuprije" u Šandorsku baru, a njom dalje u Palićko jezero. Tokom vikova on je posto i otvorena varoška kanalizacija; kako je varoš rasla valjda se zato i zacivio. Krajom prošlog vika svi ovi glavni i ostali tokovi bili su još otvoreni većim dilom, al su njevi tokovi bili regulisani. Iz tog perioda i potiče naziv VOKOVI. Zanimljivo je kazat da je godine 1788. u varoši bilo svega mostova i bilo je naređeno da se prigledaju oprave (G. Ulmer, Istorijski arhiv). Jedan od najstariji, i kasnije pripravljeni bila je nažalost ne tako davno, a za varoš i kulturološki značajan most – GABRIĆ ĆUPRIJA, inače zaštićeni spomenik kulture. Sve se to vrimenom, ko što vidite, izgradilo, prominilo i zaboravilo.

mr Antun Rudinski, arhitekta

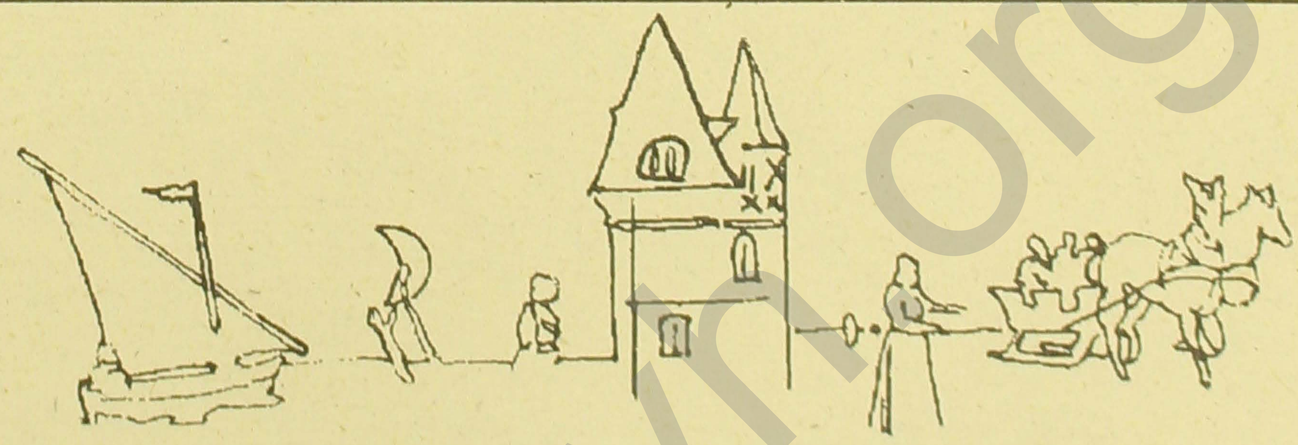

AUROMETAL

Ni sva djeca nisu ista

POLITIKA ODRASLIH DONIJELA RAZOČARANJE

U kolikoj mjeri radost djece ovisi od volje starijih osjetili su i mladi Subotičani 17. i 18. rujna, koji su trebali biti domaćinom svojim vršnjacima iz Njemačke, Češke, Slovačke, Austrije, Slovenije, Mađarske i Beograda. Naime, prošle su godine djeca iz Vojvodine sudjelovala na više međunarodnih dječjih festivala u Europi, te su odlučili pozvati svoje prijatelje s kojima su se tamo upoznali.

Kao zgodnu prigodu za još jedan susret odabrali su 18. rujna, svjetski Dan mira. Organizator dječjeg susreta bila je Skupština općine Subotica uz potporu „United Games of Nations International" (Austrija), „Voice of Children" (Norveška), „Peace Child International" (Engleska) i „Friends of the Earth" (Austrija) uz „Agros banku" kao generalnog sponzora. Programom susreta predviđeno je dvodnevno druženje djece (17. i 18. rujna) iz pomenutih zemalja. Međutim, već početak susreta donio je domaćinima gorku spoznaju da su i djeca „građani" svojih zemalja i da (i) za njih važe isti zakoni koji se primjenjuju prema njihovim punoljetnim državljanima. Tako su se domaćini ponovno susreli samo s vršnjacima iz Mađarske i Beograda, dok su Austrijancima uskraćene ulazne vize (!) od strane jugoslavenskog veleposlanstva u Beču, Slovacima je (ipak) bilo skupo izdvajanje po 30 DEM globe za ulazak u zemlju, Slovenci su (pošto diplomatskog predstavništva u Ljubljani nema) po vizu morali putovati u neku drugu zemlju, Čeha je „bilo malo" (?!), skupina od 5-6 mladih „Plzenjaka", dok o Nijemcima nemamo podataka (vjerojatno su prošli kao i Austrijanci). Izrijek „koga nema, bez njega se može" djeca su mimo vlastite volje morali osjetiti na svojoj koži.

„Dječji summit", organiziran sutradan, s lokalnim političarima bio je prava prilika da djeca svoje razočaranje pretoče u konkretna pitanja na koja očekuju još konkretnije odgovore. U velikoj vijećnici Gradske kuće „za katedrom" su se nalazila djeca, a „u klupama" su bili lokalni političari i članovi rukovodstva grada. Na pitanje „zašto političari ne žele saslušati djecu i zašto djeca nemaju prava brinuti o svojoj budućnosti" **Petar Doroslovački** (GPS) je odgovorio: „Problem je što političari žele da osvetle neke mračne stvari iz prošlosti, dok deca misle na budućnost".

Neizostavni dio pitanja bio je vezan za školu. Tako je gradonačelnik **József Kasza** na pitanje „hoće li učionice biti bolje zagrijane nego li prošle godine" odgovorio da je ovo problem koji ne ovisi samo od ljudi u općini, nego je to i stvar države i istaknuo da je Subotica bila grad s najmanje prekida nastave zbog grijanja.

I nedostatak udžbenika na mađarskom jeziku pojavio se na dnevnom redu, a **Csaba Sepsey** (DZVM) je rekao da je ovaj režim paranoičan i da se plaši uvesti udžbenike iz Mađarske. Naveo je i primjer da djeca, učenici u srpskoj Gimnaziji u Budimpešti, uče iz knjiga tiskanih u Beogradu i prema tom programu. **Bela Tonković** (DSHV) je, nadovezujući se na govor svog prethodnika, istaknuo da Hrvati u ovoj državi nemaju nikakva prava, da nemaju nastavu na svom jeziku i da im nije slobodno biti ono što jesu. Na to je reagirao Tomislav Veljković (SPS) koji je rekao: „Ne bih želeo da se ovaj skup pretvori u političko prepucavanje. Nije tačno da se ne uči latinica, ili da je ovaj režim paranoičan." Na ovo su već i djeca morala reagirati, upozorivši „ispitanike" da se drže teme i daju što kraće odgovore.

Organizacijski odbor dječjih susreta činili su **Eleonora Fejes**, predsjednik, i članovi **Vladimir Antić**, **Adrijana Vojnić Hajduk**, **Ågnes Kern**, **Zoltán Kudlik**, **Mirjana Brešćanski** i **Gabriella Vásárhelyi**, a među uzvanicima je bio i gospodin **Werner Greis**, predsjednik „United Games of International" i gospodin **Miklós Bánhídi**, predsjednik ove organizacije za Mađarsku. *(z. r.)*

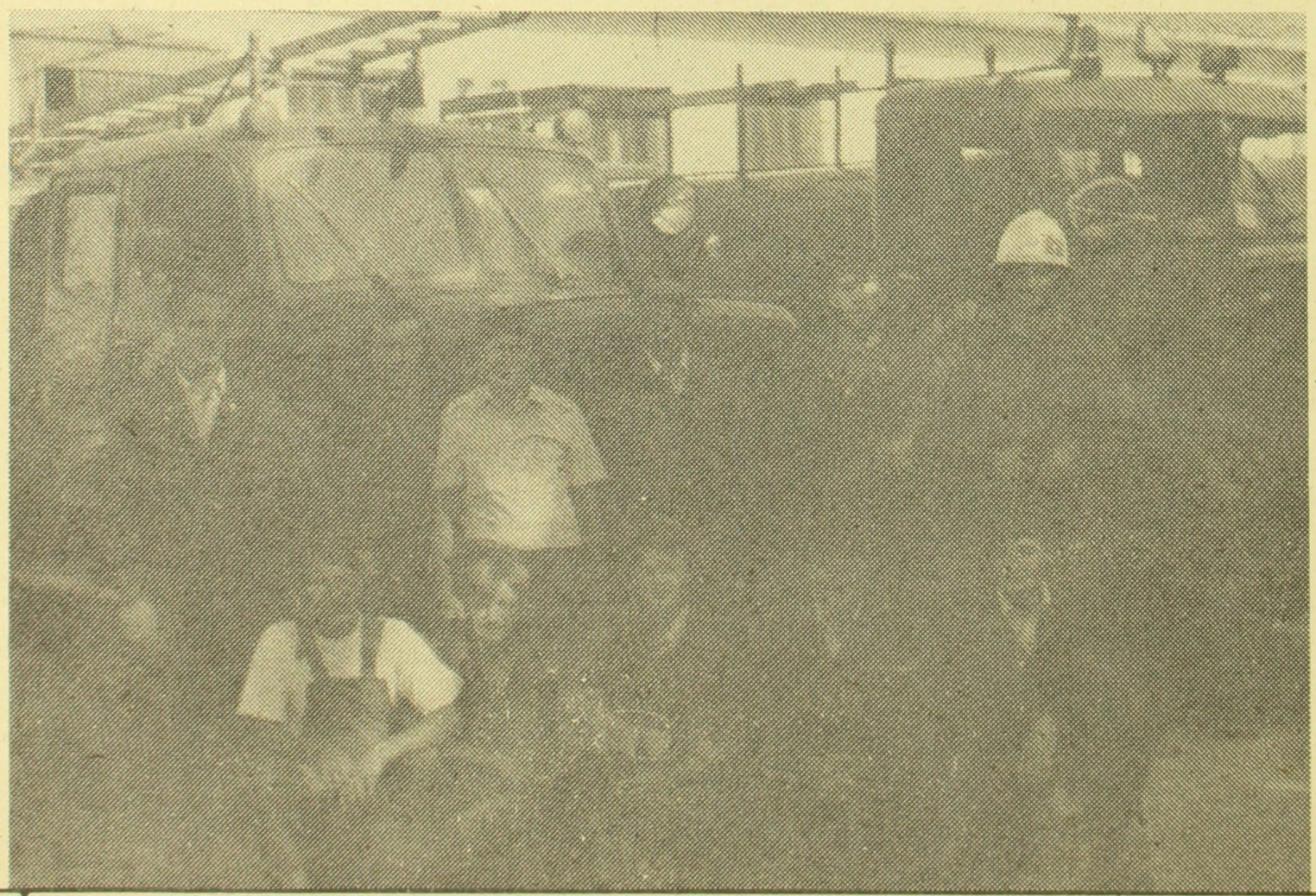

60 godina postojanja DVD Tavankut

PONOS TAVANKUĆANA

U subotu 10. rujna svečano je obilježena 60-ta obljetnica postojanja Dobrovoljnog vatrogasnog društva Tavankut. Nakon javno prikazane vježbe gašenja improviziranog požara kraj tavankutskog nogometnog igrališta održana je svečana sjednica Skupštine Društva u seoskom Domu kulture. Skup je otvorio predsjednik Društva g. **Stipan Kolar**, a povijesni prikaz razvoja Društva iznio je tajnik g. **Marko Budanović**.

Ideja vatrogastva, sa svojom osnovom organizirane priprave u obrani od svih nedaća koje uzrokuje vatra, javila se u Tavankutu daleke 1932. godine. Tada se, naime, prvi puta javlja u nekih ljudi, okupljenih oko tavankutskog ogranka Hrvatske seljačke stranke, svijest o potrebi osnutka jednog društva čiji prevashodni cilj treba biti gašenje požara, da bi se 1934. pristupilo realiziranju iste. Grupa Tavankućana, braća **Antun** i **Pere Dulić**, **Antun Balažević-Zubo**, **Bela Bukvić**, **Bolto Kisinger**, **Kalor Skenderović-Kum**, **Bela Stipić-Zidina**, **Julije Bervinkel-Đusika**, **Vince Stipić**, **Stipan Bajai**, **Jašo Jakovčević-Nataroš**, **Geza Sivić** i drugi, osnivuju Društvo, ubilježavaju ga u registar Udruženja građana, te rade na prikupljanju neophodnih sredstava za rad jednog vatrogasnog društva. Za početak, i za ono vrijeme, su bile dovoljne i obične sjekire, ašovi, vile i lopate, a vrijedni su pregaoci uspjeli nabaviti i jednu mehaničku pumpu postavljenu na dva kotača, popularno zvana „nastavljača". Zajednička je oprema Društva bila u početku smještena u dvorištu parnog mlina u centru sela do 1937. kada je Antun Balažević-Zubo dao izgraditi na svojemu placu prikladnu zgradu za smještaj postojeće opreme.

Za vrijeme i neposredno nakon svršetka II. svjetskog rata „prostorije" Društva bivaju premještene u drvaru kod željezničke stanice, te u štalu u dvorištu mjesne plebanije. Prikupljenim sredstvima članova i simpatizera Društva i uz pomoć privrednih organizacija iz Tavankuta, 1959. Društvo kupuje privatnu zgradu u centru sela, koja se 1981. i 1982. adaptira dobrovoljnim radom članova u jedan sasvim prikladan objekat, koji omogućuje kvalitetniji i suvremeniji rad Društva, s garažom za dva tegljača, spremištem za opremu, sirenom za davanje uzbune, kao i prostorija za okupljanje članova.

Ovom je prigodom predstavnik općinske vatrogasne organizacije dodijelio Društvu zlatnu značku Vatrogasnog saveza Srbije i plaketu Vatrogasnog saveza Vojvodine, kao i mnogobrojna odličja različitog stupnja najvrednijim djelatnicima u Društvu. Kulturni dio svečanosti obogatili su svojim nastupima sva tri tavankutska Društva: „Bunjevački kulturni centar", HKPD „Matija Gubec" i KUD „Bratstvo" iz Ljutova. *(t. ž.)*

Posjet pape Ivana Pavla II. Zagrebu

MISIJA NAGOVORA ZA MIR

Poglavar Rimokatoličke crkve, nasljednik sv. Petra i rimski biskup Ivan Pavao II. službeno je posjetio Republiku Hrvatsku i grad Zagreb 10. i 11. rujna u povodu obilježavanja proslave 900 godina postojanja Zagrebačke biskupije.

Centralna proslava je bilo euharistijsko slavlje u nedjelju 11. rujna na zagrebačkom hipodromu pred oko milijun vjernika koju je predvodio sam Sveti otac uz koncelebraciju kardinala gostiju, nadbiskupa i biskupa, te cjelokupnog episkopata Hrvatske biskupske konferencije. Na toj je svetoj misi papa Ivan Pavao II. održao homiliju, a u podne izgovorio uobičajeni angelus i nagovor.

Među nazočnim vjernicima ovoga euharistijskog slavlja bilo je i preko 400 katolika iz Vojvodine, mahom Hrvata, a najveći dio njih iz Subotice i njezine okolice. „Išlo se je organizirano", kaže vlč. **Andrija Kopilović**, glavni organizator i vođa puta vojvođanskih vjernika "sa svim potrebnim predradnjama, dogovorima i najavama. Sam put, kako u odlasku, tako i u povratku, bio je bez ikakvih komplikacija, a prijem u Republici Hrvatskoj bio je srdačan." Među četiri autobusa vjernika koji su pohodili Zagreb, jedan autobus je bio rezerviran za mlade, koji su na svetoj misi bili obučeni u bunjevačke i šokačke narodne nošnje.

Pod svetom misom, nakon službe riječi, papi Ivanu Pavlu II. darivani su, za ovakve prigode uobičajeni darovi, a Subotičanima gđi **Stanki Kujundžić**, **Ivanu** i **Blaženki Pijuković** pripala je čast prinijeti na prikazanje, kao drugi po redu darovatelji, sv. Ocu vino koje u sv. misi postaje krv Isusova. O svojim su dojmovima susreta sa Papom za „Žig" rekli sljedeće:

Stanka Kujundžić: „Mi nismo predstavljali sami sebe, već smo bili predstavnici svih katolika i svih ljudi dobre volje iz ovih krajeva. Sve vrijeme molili smo za mir i blagodat našem narodu. Bila je to veličanstvena molitva kada se milijun glasova slilo u jedan za vrijeme moljenja "Očenaš'. Čulo se to do neba, a nakana svih molitvi je bila: mir svim ljudima."

Ivan Pijuković: „ Imo sam već priliku prić sasvim blizo Papi ko četrnajstogodišnjak u Rimu na njegovom susretu s mladima i mislio sam da to više nikad neću ponovo doživit. Al, pošto je ovo godina obitelji, mojoj ženi i meni ukazana je ta velika čast da ko pridstavnici bački Hrvata prinesemo darove na prikazanje. Bio sam ponosan što je od 15 mladi koji su bili predviđeni za prinos darova izabrano čak troje iz Subotice. Mislim da je to velika stvar za nas, imajući u vidu da je iz cile Hrvatske bilo nji 12." Njegova supruga Blaženka je dodala: „Bilo mi je je nezaboravno. I sad, kad se sitim ti trenutaka obuzme me prava milina. Kad smo kleknili isprid sv. Oca, vidili smo njegove oči, njegovo lice. Bio je tako blažen. Dobrota i ljubav je izbijala iz njegovog pogleda. Kad je primio naše darove - vino i vodu - svakog posebno je blagoslovio načinivši znak križa na našim čelima. Njegov blagoslov sam doživila ko nježni dodir same Isusove ruke. Nakon blagoslova podilio nam je svakom krunice za uspomenu na ovaj susret s njim." O svom dojmu vlč. Andrija Kopilović kaže sljedeće: „Opći dojam jest: spada u vrhunski religiozni događaj kršćanstva i katoličanstva. Ponajprije zbog impozantnog broja vjernika koji pjeva i moli istim jezikom. Drugo, jer je toga časa središte Katoličke crkve, bar za nekoliko sati, bio Zagreb, pa je taj doživljaj prerastao u oduševljenje i ponos. To je i obnova vjere, jer čovjek s takvim doživljajem posve drugačije vidi sebe u tijelu Crkve. Papina je osoba, makar tijelom skrhana, ižarana sjajnim moralnim autoritetom koji nastupa, te je pobudio poštovanje sviju."

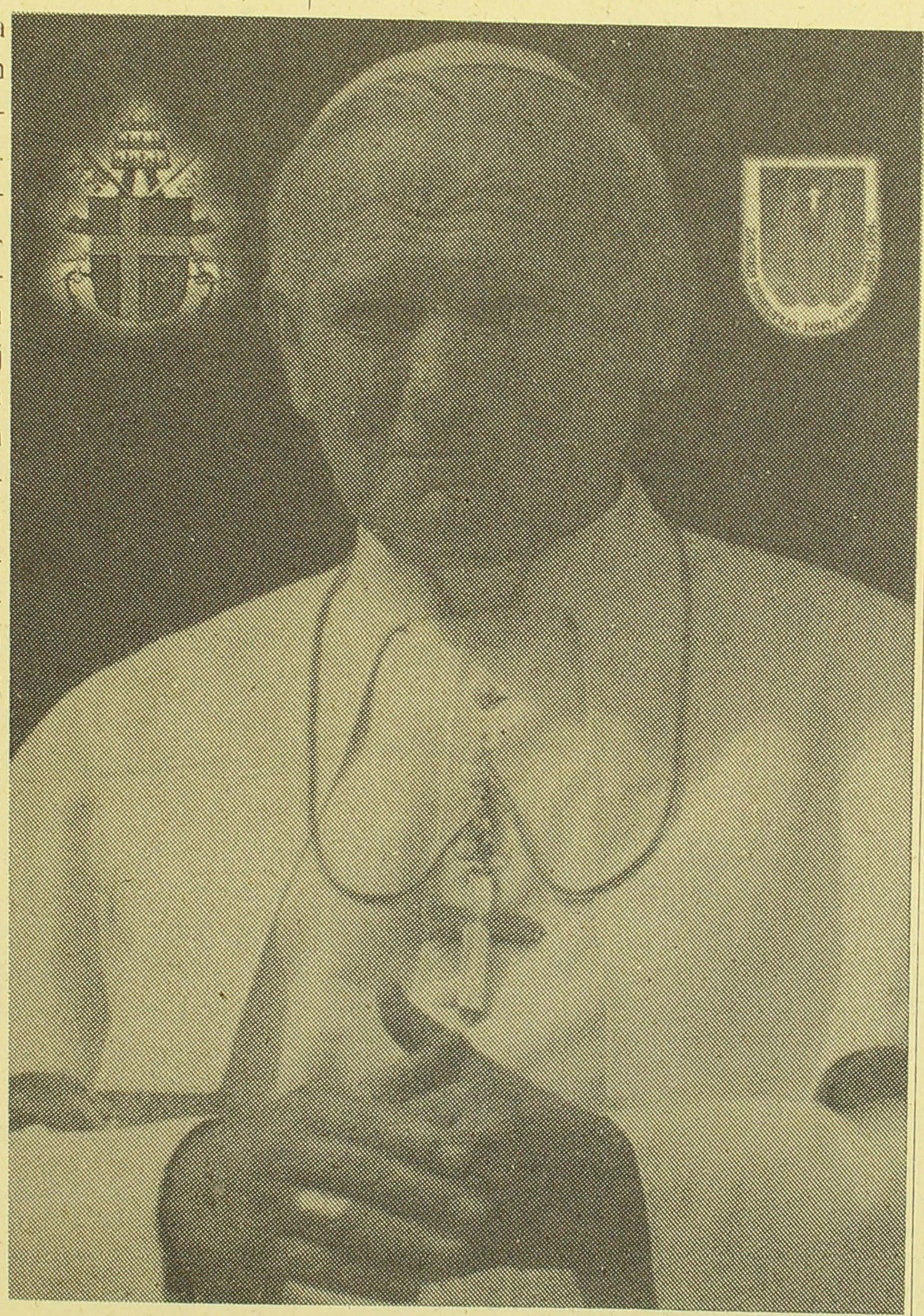

Iako se papin posjet Zagrebu pretjerano u ovdašnjem tisku politizirao i dovodio u dnevno-politčku konotaciju, ipak, to se mora ustvrditi, Karol Wojtila je sadržinom svojih govora to zanijekao. Ostao je na razini duhovnog poglavara Katoličke crkve, jer kako je rekao, „ došao sam u zemlju Hrvata kao goloruki hodočasnik Evanđelja koje je navještaj ljubavi, sloge i mira". Svoju je, dakle, misiju sv. Otac posvetio promicaju kulture mira. „Ta kultura ne odbacuje zdravo domoljublje, ali ne upada u napast nacionalistikog pretjerivanja i isključivosti" poručio je papa vjernicima. Ožiljci i rane nastale tijekom višegodišnjeg suludog rata kod ljudi sva tri naroda „su uzrokovane mržnjom, a liječe se oprostom. Oprost koji valja tražiti i dati poniznom i nesebičnom velikodušnošću". Sam oprost treba dati, i tražiti, drugome, i od drugoga, jer bez drugoga se ne može. Stoga, ukazao je papa, vjernici katolici moraju se založiti za sve procese koji vode uspostavi bratskog ujedinjavanja zavađenih naroda, naroda koji su uvijek tijekom povijesti bili upućeni jedan na drugoga, a „vjera mora ponovno postati snaga koja ujedinjuje".

O izrečenim porukama Ivana Pavla II. tijekom svog boravka Zagrebu vlč. Andrija Kopilović nam je rekao sljedeće: „Sama homilija se ne može promatrati izolirano, nego cjelovito sa svih pet govora koje je papa održao. Kroz sve se provlači evanđeoska nit poruke koja je: pomirenje, suživot, duhovna preobrazba i mir. Nijednu božansku vrednotu nije prešutio (sloboda, mir, pravednost...), a sve je stavljeno u službu konačnog cilja mira na Balkanu. On, kao vjerski poglavar, taj mir vidi samo tako moguć da se ide putem pomirenja i suživota poštujući pravo na slobodu i vlastitost."

Na taj način i s takvim mislima iskazanim prisutnim vjernicima sv. Otac je otišao iz Zagreba i Hrvatske, očito razočaran što nije mogao pohoditi „grad mučenik" Sarajevo i prestolnicu sestrinske Srpske pravoslavne crkve Beograd u svojoj misiji nagovora na mir triju zavađenih naroda na Balkanu.

Tomislav Žigmanov

zkvh.org.rs

Otvorena izložba kod Franzera

OD MOJAKA DO OLJE IVANJICKI

U povodu 35-te obljetnice rada kao uramljivača, i 14 godina postojanja radionice za izradu ramova i priređivanja prikaza slika pojedinih slikara u novom prostoru **Stevan Franzer** priredio je izložbu radova slikara koji su izlagali u njegovom prostoru tijekom ovih 14 godina. Izloženo je 22 slikarska rada: **Mojaka, Konjovića, Lubarde, Jakca, Srbinovića, Milića od Mačve, Ede Murtića, Hanđe, Sajka, Peđe Milosavljevića, Olje Ivanjicki** i drugih.

Franzer je otvorio svoju privatnu zanatsku radionicu za uramljivanje slika 20. studenoga 1980. i odmah priredio prikaz slika Petra Mojaka. Tek izmjenom zakona 1986. godine postaje privatna galerija. Ponudio je Mojaku, a kasnije i ostalima, izazov da opremi njihove slike u svoje rame po vlastitom ukusu. Izazov je postojao i kod jednog i drugog autora. Slikari nisu vidjeli svoje slike u ramovima do otvaranja izložbe. Čak je i Konjović pristao na ovakav izazov, iako je poznato da je on sam opremao svoje slike. Edo Murtić je također prihvatio ovakvu „avanturu". Poslije otvaranja izložbe njegovih slika opremljenih ramovima po ukusu Franzera, Edo Murtić povjerava svoju retrospektivnu izložbu Franzeru .... godine po ukusu i odabiru rama, kakve on smatra najpogodnijim.

Izložba je otvorena od 8-12 i 17-19 sati svakog dana

Ljudevit Vujković Lamić

POČETAK TALK-a

Članovi Tavankutskog literalnog kruga („TALK") imat će svoju prvu promociju u tavankutskom Domu kulture u nedjelju 25. rujna s početkom u 17 sati.

„TALK" za sada čine: **Zdenka Kovač, Petar Vuković** i **Tomislav Žigmanov.**

„Žig" donosi po jednu pjesmu navedenih članova „TALK"-a:

. . . Noćas snih san
i jutros mi bijaše teško
snih misli u nemiru
i nemir u glavi.

Zdenka Kovač

Plaćat ću skuplje
za te riječi
nego što mogu
dobiti za njih
a bljuvat ću ih
kao mučninu
i gutati
kao pilule
protiv
zajažljivosti.

Petar Vuković

CVIJET

Svrhom
određena
ustrajnim
nastojanjem
stvara se
ljepota koja
miriše

Tomislav Žigmanov

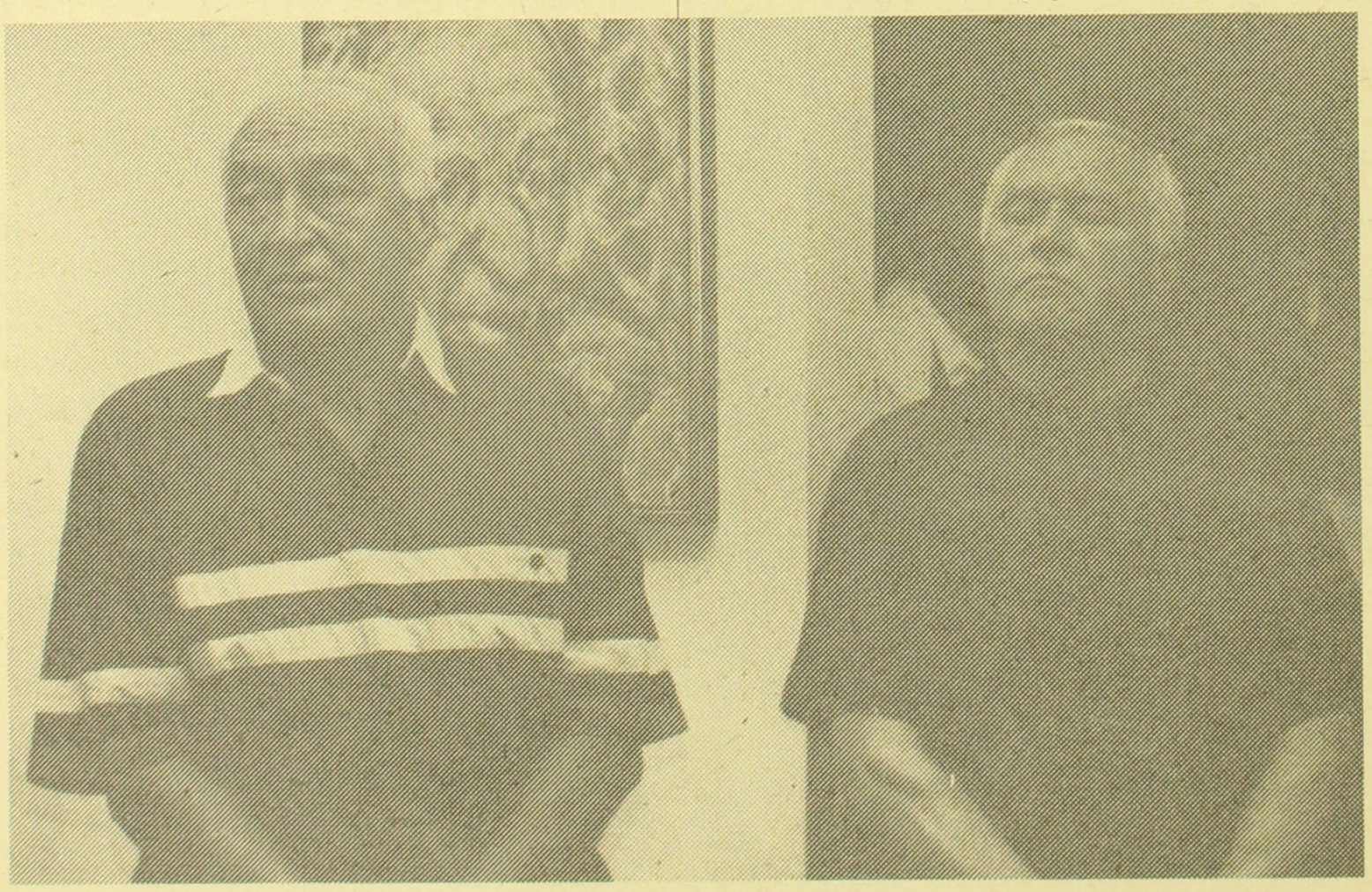

Bela Duranci i Stevan Franzer

Nova knjiga

Jakov Kopilović: „Moja dužijanca" (izabrane pjesme)

Ovog je ljeta u nakladi Instituta „Ivan Antunović" i Književnog kluba „Miroljub" iz Subotice u biblioteci „Suvremeni pisci" izišla knjiga izabranih pjesama subotičkog pjesnika **Jakova Kopilovića** u izboru prof. **Bele Gabrića.**

„Moja dužijanca", kako i samo ime već govori, darivana je kruna, tanano ispletena riječima u stihu, pjesnika čitatelju, nastala kao plod dugotrajućeg rada. Neumorni i vječito mlad Jakov Kopilović prisutan je više od 50 godina u našem književnom životu, poznat, prije svega, preko svog obimnog pjesničkog opusa. Od svojih prvih pjesama objavljenih krajem tridesetih godina u „Klasju naših ravni" i „Subotičkoj danici", do današnjih dana, samoprijegorno i vrijedno je radio na magiji riječi, što je rezultiralo s 18 zbirki pjesama. Biseri rasuti u tom dugom vremenskom nizu, koji, istine radi, nije uvijek bio popločan odgovarajućim priznanjem i društvenom prihvaćenošću (autor je čak 9 zbirki pjesama tiskao i objavio u vlastitoj nakladi!), sada su ipak, dobili sasvim pristojnu i preglednu sliku autorovih ostvarenih nastojanja. Budući je „U brazdi rođen", kako sam kaže za sebe, kod njega prevladavaju motivi vezani za rodni kraj i Suboticu; motivi zavičaja, rasutih salaša i širokih ravnica...

Izbor pjesama u knjizi „Moja dužijanca" prikazan je kronološkim redom nastanka pjesama, tako da predstavlja svojevrsnu bisernicu nanizanu od prvih objavljenih pjesama („San", „Kod ovog križa") preko više od 80 pjesama iz 13 autorovih objavljenih zbirki (u rasponu od 1946. do 1983.), da bi, na kraju, bile objavljene i 17 do sada neobjavljenih pjesama. Tako se Kopilovićev pjesnički opus uspio prikazati u potpunoj slici – na jednom mjestu. Dodatnu čar knjizi donijele su ilustracije, prožete cijelom knjigom, **Ivana Balaževića.**

Međutim, čini se da Jakov Kopilović, poslije svega i u ovim godinama, ipak ne zaslužuje knjigu koja je sa svoje tehničke strane uređena ispod svake razine (neujednačen slog, neprimjerena veličina slova naslova i zbirke pjesama, te neprikladan raspored pjesama na stranicama). Prigovor je to nakladiku, a ne pjesniku.

(t. ž.)

NAŠ KNJIŽEVNI LEKSIKON

Pavao Bačić (Subotica, 1. kolovoza 1921. - 23. lipnja 1984.), pjesnik, prozaist, dramatik, esejist, skladatelj, glazbenik i glazbeni pedagog. Nakon osnovne i srednje škole u Subotici, glazbeno obrazovanje stekao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Pisao je lirski intoniranu prozu, no, najviše je njegovao bilten i satiru. Značajnija djela: ***Salašari silom varošani,*** komedija u tri čina s glazbom i pjevanjem (praizvedba održana u subotičkom Narodnom kazalištu 27. studenoga 1965. i 32 puta reprizirana); ***Mozaik*** (pjesme zajedno s B. Bedeom, J. Kopolovićem i M. Molcerom), 1967; ***Stihovana satira***, 1968; ***Oštro pero od gume,*** 1969; ***Pere Tumbas Hajo, umjetnik tamburice,*** monografija (1969), ***Smrti usprkos***, novele i pripovijetke, 1970. Izvedeno mu je i više dječjih igrokaza u kazalištima u Subotici, Varaždinu, Novom Sadu i drugdje.

VISOKOKVALIFIKOVAN

Papagaj se hvalisao:
Školu pričanja sam završio,
Neću više raditi,
Nisam konj, mazga ili kuče,
A što se rada tiče,
Netko treba i teret da vuče.

LAKO JE TRUBITI

Blago tebi, trubo.
Zatrubiš li, svi složno rade.
Nekad je tako bilo.
Danas ima dosta trubača,
Al'nam nedostaje dobrih
Kosača, orača i kopača.

MAGAREĆA FILOZOFIJA

Teško je - razmišlja magarac -
Ali na drugom svijetu
Bit će mi lakše i ljepše.
Poslije smrti su ga oderali,
Kožu mu na bubanj navukli,
I kao za života,
Opet ga po koži tukli.

LIMENI PIJETAO

Reci mi, tata, zašto se pijetao na krovu vrti?
Zato što se vjetru klanja.
Zapamti, sine;
Čovjek koji se prema vjetru okreće,
Oskudijevti ni u čem neće,
On viče, pijeska, bilo koja boja,
va,
Glavno je da se njemu ne puši glava.

(l.r.)

Izbor Žiga

OPOMENA

Čovječe pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda!

Pusti
da cijelog tebe prođe
blaga svjetlost zvijezda!

Da ni za čim ne žališ
kad se budeš zadnjim pogledima
rastajo od zvijezda!

Na svom koncu
mjesto u prah
prijeđi sav u zvijezde!

A. B. Šimić

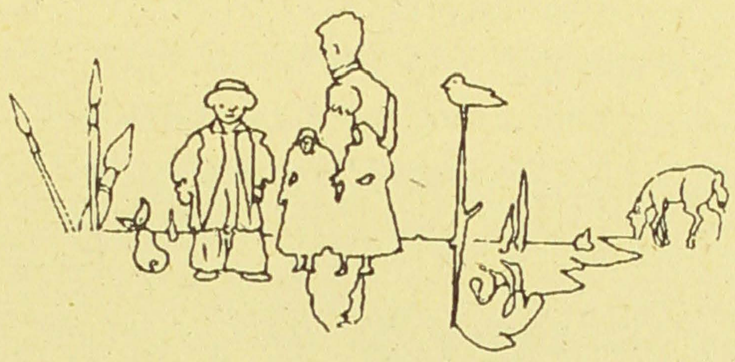

OBAVIJEST

U izdanju Kulturno umjetničkog društva „Bunjevačko kolo" pojavio se prvi broj godišnjaka ovoga društva. Broj je u cijelosti posvećen „Dužijanci '93". Sadrži tekstove o završetku žetelačkih radova, bogato je opremljen fotografijama i ilustracijama. Ova lijepo ilustrovana publikacija trebala bi se naći u svakoj kući kao vodič o dužijanci. Godišnjak se može nabaviti u prostorijama društva u Preradovićevoj 4 po cijeni od 15,00 dinara.

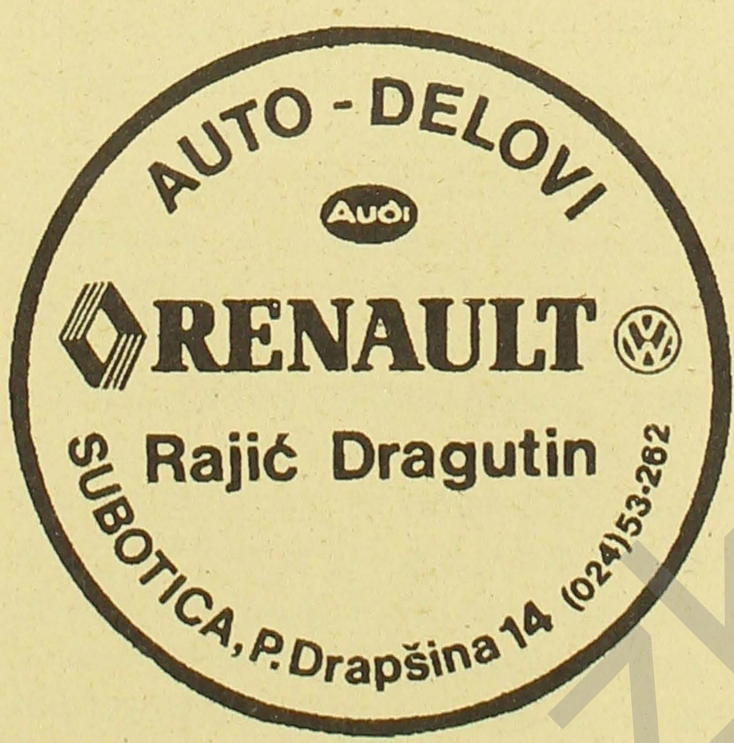

ŽIVOTOPIS BALINTA VUJKOVA (IV)

1953.

Izdavačko preduzeće „Bratstvo-jedinstvo", Novi Sad, tiska knjigu Hrvatske narodne pripovijetke (bunjevačke). Na 466 stranica objavljeno je 59 priča, autorov Pogovor i Tumač manje poznatih riječi. Novoutemeljeno subotičko izdavačko poduzeće „Minerva" objavljuje Bajku o mravljem caru (prvi dio), nastalu u teškim uvjetima II. svjetskog rata. Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta" iz Zagreba u izbor 100 šaljivih narodnih pripovjedaka uvrstilo je i dvije bunjevačke narodne pripovijetke. U žestokim sučeljavanjima oko formiranja hrvatskih odjeljenja u školama potkraj ove i početkom 1954. godine, B. Vujkov sa još nekoliko bunjevačkih intelektualaca izvlači deblji kraj - dobija otkaz i uput na burzu rada.

1954.

Beogradsko izdavačko poduzeće „Dečja knjiga" objavljuje 10 odabranih Hrvatskih narodnih priča, od kojih je čak šest izišlo iz radionice B. Vujkova. Od 23. veljače ponovo je pripravnik u odvjetničkom uredu Ivana Ice Malagurskog.

1955.

28. svibnja srpskohrvatski ansambl subotičkog Narodnog pozorišta izveo je četvoročinu bajku Matije Poljakovića Buckanje sa smutipukom. Ova bajka je rađena po motivima hrvatskih narodnih pripovjedaka (bunjevačkih) sakupljenih i obrađenih po Balintu Vujkovu. Reditelj: Mirku Huska. 1. rujna prelazi u odvjetnički ured Slavka Ruskog, gdje kao odvjetnički pripravnik radi do 24. siječnja 1962.

1957.

Preminula Balintova majka Jela Vujkov, rođena Poljaković Kovačev (1884 - 1957). Zagrebačka „Sloga" tiska Hrvatske narodne pripovijetke (bunjevačke). Na 340 strana pokraj Predgovora sakupljača i obrađivača, te 35 narodnih priča, nalazi se i Riječnik manje poznatih i stranih riječi. Knjigu je ilustrirala Cvijeta Job. Uredništvu Rukoveti poklanja oko 2.000 primjeraka prve knjige Bunjevačkih narodnih pripovidaka koje je sa zakašnjenjem dobio od izdavača na ime nerealiziranog honorara. Tim knjigama, kao i izdanjima još trojice subotičkih pisaca, utemeljen je fond za pokretanje izdačake djelatnosti - Male biblioteke časopisa Rukovet.

1958.

Nakon mnogih teškoća, nesporazuma, te čak i otvorenih prijetnji, Rukovet uspijeva objaviti Šaljeve narodne pripovijetke (bunjevačke). Sadrži 63 priče iz radionice Balinta Vujkova, zatim Riječnik manje poznatih riječi, Bilješke o kazivačima, kao i Bilješku o piscu L. R.-a. ***Pripremio: Lazar Merković***

(nastavlja se)

zkvn.org.rs

Jesenja setva je na pragu

BRIGO MOJA, PREĐI NA DRUGOGA

Zemljoradnici nisu još u celosti zaključili računicu oko ovogodišnje žetve. U nedoumici su šta uraditi sa pšenicom koju nisu predali na uskladištenje organizacijama koje se tim poslovima bave. Možda je bolje da sada tù pšenicu prodaju „Fidelinki" po ceni od 0,16 din po kilogramu i da u roku od 24 časa dobiju novac, nego da i dalje istu drže na tavanu, jer će verovatno još lošije proći. Za istu tu pšenicu su mogli da dobiju 0,18 din. po kilogramu, a da je nisu morali nositi na tavan i skidati sa tavana. Trebalo je samo prihvatiti isplatu na tri rate i sa blagajničkim zapisima, a i sa po kojim zlatnikom. To je nedoumica, a sve drugo vezano za ovogodišnju žetvu, je i previše jasno.

Zemljoradnici se nadaju, država zna

Nova nedoumica je kako početi radove vezane za jesenju setvu? Obilazeći atare, lako se dade primetiti da je do sada jako malo urađeno. Malo je površina koje se crne. A kako bi se i crnile kada je za to potrebna nafta. Za naftu su potrebne marke, a za jednu marku je potrebno 1,30 pa i više dinara. Za isplaćenih 65% predate pšenice dobijeno je nedovoljno dinara da bi i na naftu doteklo. Zemljoradnici se nadaju da će državna nafta brže stići, a ne kada već prođe optimalni rok setve. Oni se samo nadaju, jer im još niko nije rekao da li će uopšte biti državne nafte, kako će je platiti i kada će je dobiti. Zemljoradnik je čudnovati soj, kada nema i onda nađe. Nađe on koji dinar ili koju marku i za naftu, pa makar za drugo i ne doteklo. Jer, kako će zemlju ostaviti u parlogu? To znaju i oni koji veliku brigu o zemljoradniku brinu.

Da je samo nafta u pitanju! Nju će zemljoradnik dobit od države, ali još ne zna kada i kako. Ili će je dobiti od komšije, a to zna kako i pošto. No, tu je i drugo što treba za setvu pšenice. Trebaju rezervni delovi za trakore i mašine, treba seme, treba i veštačkog đubriva, jer stajskog nema dovoljno pošto je sve manje stoke.

Rezervnih delova ima da se kupe. Istini za volju baš nisu najboljeg kvaliteta, ali su dovoljno skupi. Kako i ne bi bili skupi kada ih „znade" svako napraviti. Pa ti delovi trebaju za poljoprivredu, a u poljoprivredu se svako razume. Ako se mašine moraju popraviti i osposobiti za rad, moraju se kupiti i rezervni delovi. Kako kupiti kada novaca nema? E, zemljoradnici snađite se!

Za seme i veštačko đubrivo je već lakše. To će se možda moći i na ugovor, pa platiti rodom iduće godine. Samo, još niko takve ugovore ne pravi. Zemljoradnici se već uveliko o tome raspituju, ali odgovor je uvek isti. Možda ćemo i praviti ugovore, ali ne znamo još odnose. Mislim na odnose pšenice prema semenskoj i veštačkom đubrivu. Semenske pšenice će biti i sa tavana, pa makar iduće godine rod bude malo i smitljiv. Ako veštačkog đubriva i ne mogli baciti, neka, nisu ga bacali ni ove godine.

Ljudski rad se ne računa!

I tako, zemljoradnici se uveliko pripremaju za jesenju setvu, a oni koji nisu baš pravi zemljoradnici, a imaju zemlje, uveliko traže nove arendaše, jer se sa starima sve češće nalaze na sudu.

Oni koji su zaposleni ili su penzioneri možda bi i mogli da sastave kraj s krajem, samo ako nemaju zemlje. Ako je imaju, moraće malo od plate ili penzije otkrnjiti i za plaćanje poreza, jer ono što dobiju od arendaša nije dovoljno ni za porez. A poreznici najavljuju da se spremaju da malo popušte, samo ako je od suše stradalo više od 25% roda.

U ovako teškoj situaciji za zemljoradnike, pomoć su im hteli pružiti i opozicioni poslanici Skupštine Srbije. Njih 111 je tražilo vanredno zasedanje Skuštine Srbije na kojem bi se našla pitanja vezana za poljoprivredu, pa tako

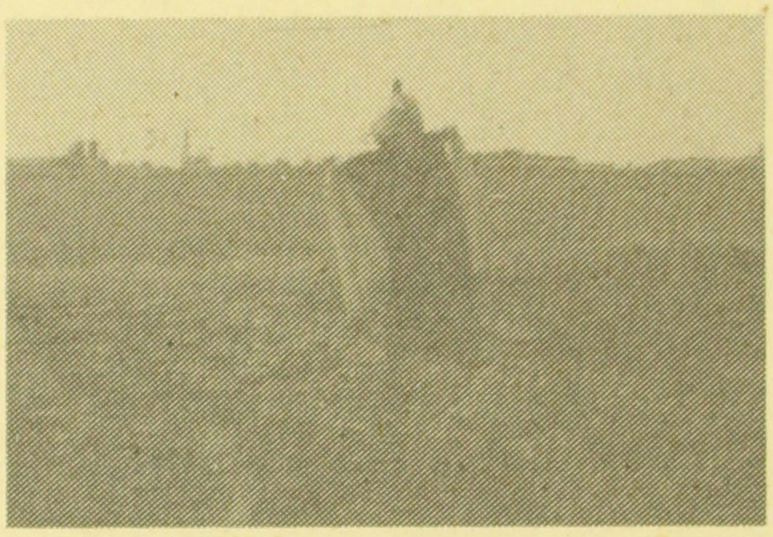

i predlog za smanjenje poreza. Od te pomoći nema ništa. Stav vlade je da se ne može prihvatiti predlog da se svim zemljoradnicima katastarski prihod smanji za polovinu, a takođe se ne može prihvatiti niti predlog da se izmeni Zakon o doprinosima za socijalno osiguranje.

Ovih dana sam u „Politici" pročitao i sledeće: „Po rečima narodnog poslanika Pal Šandora (DZVM) polazeći od vladine računice da je prosečni katastarski prihod po hektaru 149,00 dinara, kada se odbije i naknada za "živi rad' seljaka, ostaje svega 30,00 dinara zarade po hektaru.

Da bi seljak i njegova porodica mogli da žive, trebalo bi da obrađuju oko 100 hekatara zemlje (zarada bi u tom slučaju bila 3.000 dinara). Međutim, na ove primedbe predstavnici vlade odgovaraju da se „živi rad" ne uzima u obzir prilikom izrade kalkulacije, jer se u zakonu kaže da „u prosečne materijalne troškove ne ulazi vrednost ljudskog rada„.

Zemljoradniku nije dosadno niti kada radi, niti kada ne može da radi. Uvek može da razmišlja. Šta bi bilo kad bi bilo. Verovatno razmišlja i o tome kako bi dobro bilo da se pre početka setve zna nešto i za narednu žetvu. Recimo da se znaju zaštitna cena pšenice, način plaćanja, kupac...

mr. Ivan Rudinski

MERE ZAŠTITE PRI RADU SA BERAČEM

Prilikom rada sa beračem, najčešće nepažnjom onoga ko njime rukuje, dolazi do ozleda, a neretko i do veoma tragičnih povreda koje za posledicu imaju trajni invaliditet ili smrt. Da ne bi do toga dolazilo potrebno je pridržavati se nekih pravila:

- Rukovalac kombajna ili berača može biti samo lice koje je završilo obuku za rad na tim mašinama. Ne dozvoliti da ovim mašinama rukuju neobučena lica ili deca.
- Pre početka rada ponovo proučiti i podsetiti se na mere opreza pri radu sa kombajnom ili beračem.
- Najbolje je raditi u radnom odelu, a ne u radnom mantilu. U svakom slučaju i radna bluza i radni mantil moraju biti zakopčani.
- Mašinu uključivati u rad tek kada se prethodno ustanovi da u neposrednoj blizini nema nikoga.
- Ukoliko se mora sići sa traktora, obavezno isključiti mašinu.
- Dok je mašina u radu, a desi se da je potrebno intervenisati, prvo isključiti mašinu, pa tek tada istu čistiti, podešavati ili podmazivati. Ovo ne raditi dok mašina radi. Najčešće povrede se i dešavaju zbog nepoštovanja ovog pravila.
- Štitnici na mašini uvek treba da su na mestu.
- Izbegavati transport sa punim bunkerom.
- Na njivu izlaziti samo sa ispravnom, podešenom i podmazanom mašinom.

NA.VI.

ŽACKALO

Iz „Poljoprivrednika" – za poljoprivrednike

Ima seljaka koji nemaju problema sa naplatom žita!

Naravno, to su oni što žito nisu ni sejali!

Kakve su cene na pijaci?

Mnogo skupe!

Je li na našu štetu ili u našu korist?

E, to ni u saveznoj Vladi ne mogu da utvrde!

Moja je deviza – poštenje!

Šta ti vredi takva deviza kad nije konvertibilna!

Teško nama seljacima. Svi nas zaboraviše.!

Ne greši dušu. A poreznici?

(n. v.)

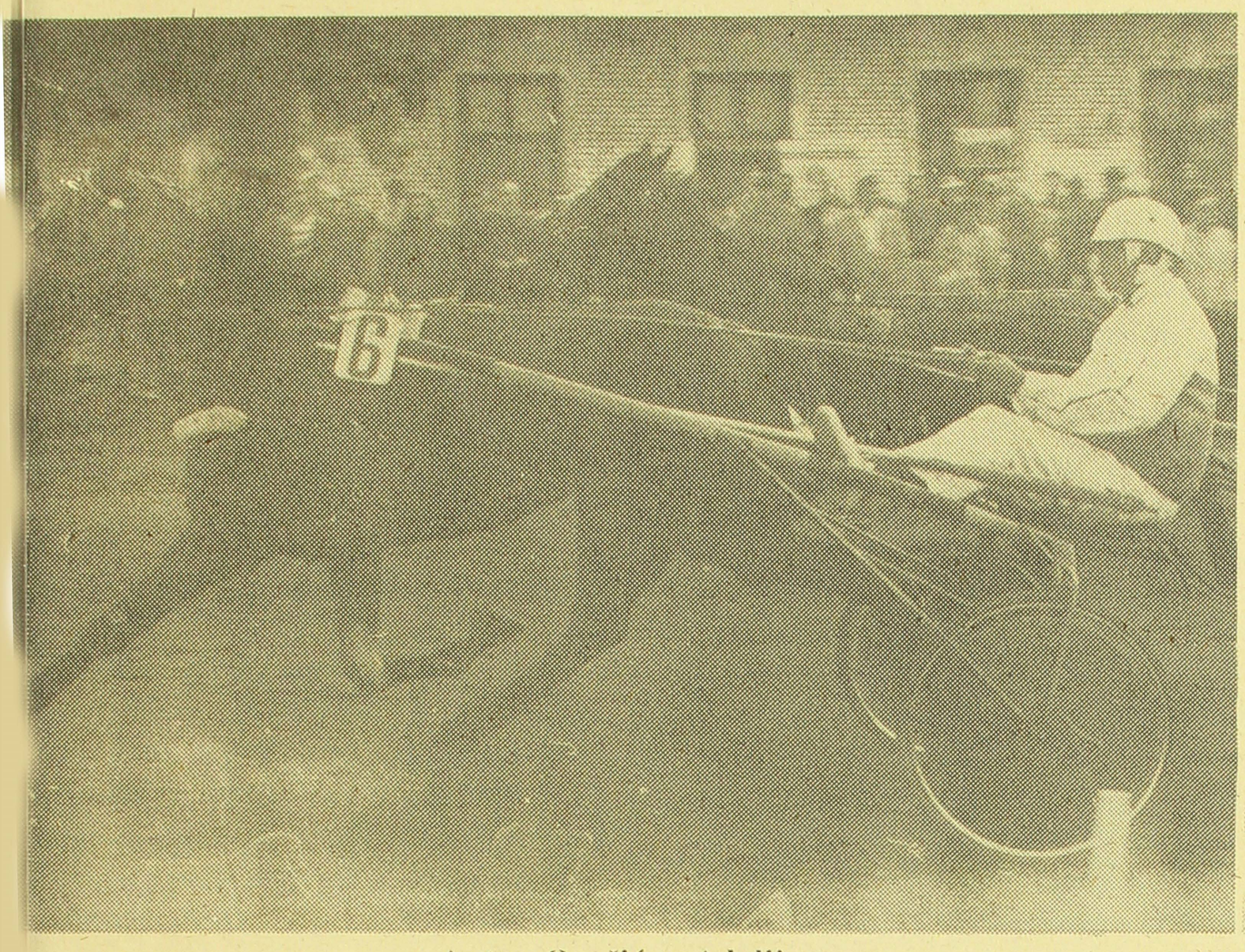

Antun Oračić sa Adalijom

Snimio: B. Francišković

REKORDI SUBOTIČANIMA

Zvonko Bogdan, Antun Oračić i Ivan Rož – najbolji.

U nedilju je na varoškom hipodromu održano kasačko uštrkljivanje za ovogodišnji rekord u tri kategorije. Trčala su grla od tri godine, od četri i oni matori koji su već fajin pokazali.

Zvonko je s Dalisom lako otpivo pismu „Tiraj kume riđu da te ne obiđu...". I Antuš je s Adalijom lako natkurio svoje protivnike, no ne znamo kako bi bilo da se pojavio Mandić s Anisom, kurtala ga bilo, pomisliće gazda Žare.

Jedino je gazda Ivan tisno dobio s Askotom prvo misto, al je i on Boga molio da se na stazi kojom nesrićom ne pojavi Riano.

Sve u svemu, bilo je lipo. Štetovali su oni koji nisu došli, pa makar malo i pokisli.

B. Franciškovič

IZBOR SORTE I ROKOVI SETVE PŠENICE

Pre odluke koju sortu pšenice sejati lobro je prelistati literaturu sa kojom se raspolaže, razmeniti iskustva sa drugim proizvođačima i koristiti savete stručnjaka - agronoma. Ovo iz razloga, er je poznato da je prinos u mnogome avisan od sorte, a od sorte je zavisna i ehnologija proizvodnje. Od sorte zavi- se i optimalni rokovi setve, a i žetve. Prilikom izbora sorte mora se voditi ačuna o pedološkim osobinama zemljišta, klimi, ishrani, agrotehnici, otpornosti prema bolestima, tolerantnosti prema suši.

Prema preporukama Instituta za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada za ovogodišnju setvu pored već dobro poznatih sorata kao što su: „Lasta", „Evropa", „Balkan", „Francuska" i drugih, preporučuju se i novije sorte: „Pobeda, „Evropa 90", „Novosadska rana 5" i „Danica". Od perspektivnih sorata nameću se: „Proteinka", „Milica", „Slavija" i „Jarebica". Ako se sa setvom jako zakasni - setvu čak u decembru može podneti jedino sorta „Nevesinjka".

Karakteristikenovih sorata pšenice

orta	Potencijalna rodnost t/ha	Ranostasnost	Otpornost prema poleganju	Tehnološki kvalitet
,Novosadska rana 5"	10-11	rana	zadovoljava	odlična hlebna
Pobeda"	11-12	srednje kasna	zadovoljava	poboljšivač
Evropa 90"	11-12	srednje rana	zadovoljava	odlična hlebna
Proteinka"	10-11	srednje kasna	odlična	poboljšivač
Milica"	11-12	srednje rana	dobra	poboljšivač
arebica"	11-12	srednje kasna	zadovoljava	hlebna
Danica"	11-12	srednje rana	vrlo dobra	poboljšivač
Slavija"	11-12	srednje kasna	odlična	odlična hlebna

Pojedinačni rokovi setve

Rok setve	Sorta
Od 1. do 10.X	„Balkan, „Partizanka, „Sremka", „Proteinka", „Zvezda", „Pobeda", „Rodna", „Jelica", „Slavija"
od 10. do 20. X	„Novosadska rana 2", „Italija", „Rana niska", „Crvenkapa",„Fortuna", „Somborka", „Dična"
Tolerantne okovima setve su	„Novosadska rana 5", „Jarebica", „Lasta", „Francuska", „Evropa 90", „Jugoslavija", „Milica"

Rok setve zavisi i od preduseva. Pšenica ne podnosi samu sebe kao predusev, te iz tog razloga treba izbegavati setvu pšenice više godina uzastopce na istoj parceli. Ukoliko je neizbežna setva pšenice na parceli na kojoj je i prethodne godine bila pšenica, treba preduzeti mere opreza i zaštite. Treba sprečiti pojavu žitnog bauljara, a ako se njegovo prisustvo ustanovi, treba blagovremeno intervenisati sa primenom insekticida. Po potrebi već i pri samoj setvi. Ne sejati ponovo istu sortu. Dobro je pomeriti i rok setve za 10 dana. U slučaju tzv. ponovljene setve ne treba sejati „Proteinku", „Danicu", „Pobedu" jer se u tom slučaju njihov visoki potencijal rodnosti ne ostvaruje. Najbolji predusevi su leguminoze, pre svega jednogodišnje (pasulj, grašak, soja). Loši predusevi su kasni hibridi kukuruza i šećerna repa koja se kasno vadi.

Posle preduseva pasulja, graška ili soje najbolje rezultate daju sorte „Danica, „Milica", „Nova jednota", „Pobeda", "Crvenkapa", „Rana niska", a posle kukuruza i šećerne repe sejati sorte „Lasta", „Evropa", „Francuska".

Ukoliko se već pre početka setve, na parceli ustanovi prisustvo žitnog bauljara, najefikasnije je suzbijanje istog, pre nego što ženka položi jaja, a to je kraj avgusta ili početak septembra. Drugim rečima, zaprašivanje se može izvršti istovremeno sa rasturanjem mineralnog đubriva. Dobri rezultati se postižu sa 15-20 kg. praškovitog insekticida po hektaru.

Mr Ivan Rudinski

Prošlog tjedna počela berba jabuka

GORAK OKUS JABUKA

Posljednjih nekoliko godina govor o problemima poljoprivrede svodio se uglavnom na probleme vezane za ratarsku proizvodnju. Najviše „divana" i ove godine bilo je oko cijene pšenice i njezine isplate. O suncokretu se već ne diže tolika „prašina", dok kukuruz ionako čeka gladna stoka u „oborima i korlatima".

O voćarstvu, te njegovim specifičnim problemima do sada se šutjelo. Kao i sada. Zasigurno je to grana poljoprivrede na koju je posljednjih godina obraćana najmanja pažnja društva. Razlozi za to mogu se naći, najvećim dijelom, u tome što ona za vrijeme rata nije bila strateška grana poljoprivrede Republike Srbije, jer se bez jabuka i krušaka moglo (ali bez kruha nije), i stoga što od voćarske proizvodnje živi značajnije manji dio stanovništva. Ali voćarska je proizvodnja opstala, i dalje postoji, kao i njeni stari i novi problemi, vezani za uvjete u državi koja (ni)je u ratu.

Procjenjuje se da na subotičkom dijelu Subotičko-horgoške peščare ima oko 1500 ha zasađeno voćem, od čega je oko 80% pod jabukama što u privatnom, što u društvenom posjedu. Ostali dio pripada kruškama, šljivama, kajsijama, dunjama...

Po riječima proizvođača jabuka, oni su prepušteni isključivo sami sebi, počev od nabavke, mahom uvoznih sredstava za zaštitu, preko njihove cijene, problema dugoročnih ulaganja u ciklus proizvodnje, izlaska i plasmana voća na tržištu, formiranja njihove cijene, problema sa smještajem, te postojanja viška proizovda u odnosu na potrebe. O svemu tom ne postoji organizirana i od društva planirana briga. Doda li se tomu i vremenske neprilike posljednjih godina, niske temperature u vrijeme cvjetanja voća i višegodišnja suša, koja je voćnjake bez navodnjavanja značajno oštetila (prije svega njene reproduktivne sposobnosti), dovoljno govori da je okus i ovogodišnjih jabuka gorak.

Prisutno je napuštanje zasada jabuka kod vlasnika manjih površina. Manje je onih koji nisu proljetos ni započeli radove u voćnjaku. Većina ih je reducirala uobičajenu zaštitu zbog visokih cijena sredstava i zbog prošlogodišnje slabe zarade, da ne kažemo gubitka. Nepovoljne vremenske prilike su uvjetovale, pored toga, da ovogodišnji rod jabuka bude 30-40% od planiranog. Naime, uobičajeno je da se sa 1 ha jabuka nabere između 3 i 5 vagona, dok će to ove godine biti samo oko 1 vagona, ali se ipak mora istaknuti, zbog stabilnije monetarne situacije i zbog smanjenog roda, njezina cijena na tržištu će biti znatno veća od prošlogodišnje. Predviđa se, pošto se na tržištu još nije ustanovilo, da će iznositi 1 dinar po kilogramu. To će moći donijeti proizvođaču minimalni prihod ili će poslovanje završiti „na pozitivnoj nuli", što će prije svega ovisiti od toga koliko je koji proizvođač uložio novca u proizvodnju.

Sve u svemu, i ova godina u voćarskoj proizvodnji pokazuje najočitije sve manjkavosti društvene nebrige oko vitalnih resursa poljoprivredne proizvodnje. Kome na štetu, a kome na korist. *(T. Žigmanov)*

Pčelinjak u listopadu

SVRŠETAK POSLOVA

U listopadu se u košnicama izvede posljednje leglo u sezoni, a matice prestaju polagati jaja. Pčele pripremaju gnijezdo za zimovanje, s tim što prikupljaju med u središne prazne ćelije oslobođene od posljednjeg legla. Ali one ne pune sve ćelije u sredini gnijezda medom, već na satovima suprotno od ulaza ostavljaju prazne površine, na kojima stvaraju zimsko pčelinje klube.

Poslove koje pčelari nisu mogli uraditi u prethodnom mjescu iz raznih razloga, mogu još i sad, i ako već sa zakašnjenjem, učiniti i početkom ovog mjeseca.

Osnovni radovi pčelara u listopadu su sljedeći:

Do početka listopada treba obezbijediti da ni u jednoj pčelinjoj zajednici ne bude matica starija od dvije godine i da u košnici bude od 30.000 do 35.000 pčela. Tko je to obezbijedio do prvih dana ovog mjesesca, taj je stvorio osnovne uslove za dobro prezimljavanje i intenzivan proljetni razvoj pčelinjih zajednica.

Ako se propustilo u prethodnom mjesecu obezbijediti dovoljnih količina rezervne hrane za prezimljavanje, a koje ne smije biti manje od 15 kg po zajednici, - prvih dana listopada može se to još učiniti s gustom šećernom otopinom u srazmeri 2:1 (dva dijela šećera, jedan dio vode) u obrocima od 0,5 do l litre otopine, sve dok se zajednice potpuno ne snabdiju potrebnim zalihama zimske hrane.

Pored zdrave i kvalitetne hrane, važan je i raspored ramova s medom i polenom (cvetnim prahom) u košnici. U nastavljačama i AŽ košnicama posljednji ram s leglom obično se nalazi u prvom nastavku. Tu se formira i zimsko klube. LR nastavljače je najbolje svesti na dva nastavka. U AŽ košnicama se preporučuje odstranjivanje matične rešetke između plodišta i medišta. Srednji ramovi u nastavku LD košnice treba da su s visokim mednim vijencem i polenom, s praznim ćelijama u donjem dijelu, da se pčele tijekom zime mogu povući u saće na drugom nastavku, gdje treba biti veći dio zimske hrane.

Pored zidova ili pregradne daske treba da su puni ramovi s poklopljenim medom. Oni trebaju služiti kao izolator od prodora hladnoće i da sprečavaju da se uhvati plijesanj na saću.

Pčelinje zajednice će se uzimiti kad je na izmaku jesensko leglo. Svo suvišno saće potrebno je izvaditi iz košnica i staviti ga na sigurno mjesto. Možemo ga staviti u posebne ormare ili prazne košnice, s tim da je osiguramo od miševa i voskovog moljca.

Leta na košnicama treba što prije zaštiti češljevima, kako bismo zaštitili pčele od miševa, rovki i drugih uljeza. Dosadne i agresivne zolje mogu se odstraniti ako se na košnice postave boce s malo piva. Zolje će se uvući u bocu i neće moći izaći.

Pčele u košnici trebaju održavati odgovarajuću mikroklimu. Zato im treba ostaviti dovoljno otvorena leta; ne smije ih se previše suziti. Iako pčele troše manje kisika zimi nego ljeti, ipak im je potrebno pritjecanje svježeg zraka. A on ulazi kroz leto.

Košnice u narednim mjesecima trebaju biti zaštićene od vjetrova i suvišne vlage. Zato je pčelinjak najbolje smjestiti na ocjednom zemljštu i po mogućnosti u dobroj prirodnoj sunčanoj zavjetrini.

Žbunovi i zimzeleno drveće pružaju najbolju zaštitu pčelama od vjetra. U nedostatku toga, dobra je i ograda od letava.

Košnice treba postaviti na postolje oko 30 cm iznad zemlje, tako da prednji dio bude malo nagnut, kako bi se kondenzirana vodena para mogla lakše odstraniti iz košnice. Leta treba da su okrenuta prema jugu.

Ovo je mjesec kad se već obavljaju i radovi oko uzimljavanja pčela. Na poklopnu dasku treba staviti utopljavajući materijal. Od svih, najbolja je novinska hartija zato jer je najbolji izolator. Pčele ne treba previše utopljavati, jer im to može više škoditi nego li koristiti zbog povećanja vlage u košnici. Ako spriječimo cirkulaciju zraka u košnici, pojavit će se vodena para. Strujanjem zraka vodena para se uklanja iz košnice. Kad bi para ostala u košnici, nepovoljno bi djelovala na zimovanje pčela. Vodena para može biti opasnija i od mraza.

Veoma je važno da pčele uđu u zimu zdrave. Stoga jesenskom pregledu treba posvetiti punu pozornost i provesti ga što je moguće detaljnije. Svrha jesenskog pregleda je važna i zbog toga da uočimo sva biološka negativna stanja pčelinje zajednice, da ih ispravimo i na taj način spriječimo bolest koja bi se mogla razviti.

U listopadau se praktički završava posao na pčelinjaku i sada se pčelar može posvetiti ostalim poslovima.

Ante Zomborčević

DEŽURNA . . .

TRRBRRRL... KUŽIŠ?: "Međunarodna zajednica je posle tri godine shavtila da neposredni cilj Srbije nije stvaranje velike zajedničke države u ovom trenutku. U početku smo, doduše, smatrali da svi Srbi treba da ostanu i žive u jednoj državi. Kad se međunarodna zajednica tome energično suprotstavila mi smo shvatili da taj cilj nećemo moći sada da ostvarimo već da moramo da zaštitimo srpski narod u Bosni i Krajini."

Mihailo Marković, funkcionar SPS
„Borba", 19. rujna 1994

TAKO TREBA: „Sve ćemo uraditi kako treba."

Dragoslav Avramović, guverner NBJ
„Borba", 20. rujna 1994.

SAD JE DRUGAČIJE: „Savezna uprava carina postoji 50 godina i sve do skora je to bilo mesto za uhlebljenje neraspoređenih kadrova i ministarskih žena. Sada to više nije tako.

OZAKONJENO BEZAKONJE: „Ne interesuje nas da li je to po zakonu ili ne. Važno je da donosi korist. Isti tretman u carinjenju važi i pri uvozu sirovina i repromaterijala.

Mihály Kertesz, direktor Savezne uprave carina
„Borba", 21. rujna 1994.

. . . RUBRIKA

DIDA NA SALAŠU

– Grga, hej! Pomagaj ako Boga znaš. Načisto ću umrit ako mi ti ne pomogneš! Grga, čuješ li? Jesil živ, jel si oglu-vio i oslipio ko ti tvoji svinji? – čujem Paju.

Trči priko mišlingera ko krmača kad se cvili, samo još uši nije tako nadigo. Baš sam očistio volaricu, pa, ko velim, da očistim i svinjake. Sad će beračina, pa ko zna kad ću imat vrimena, a i prvopraskinje samo što nisu. Istrčem iz obora, kad imam šta vidit. Pajo se zakačio flundrama na tačku. Valjda nije imo vrimena otvarat tarabe, pa je tio prikoracit ogradu. Ta i priskočio bi, al se okliznio na kravlju galebu, pa, što bi športaši kazli, izgubio korak. Kad sam ga vidio uvatio me niki smij, pa se ne mož utišat ni da si rimski papa. Vidim Pajo zamlaća rukama i nogama, al čačkire mu još od kadgodašnjeg „cajga", pa su duračne i ne popuštaju. Visi Pajo tako naglavačke, crven u licu ko ovčija zviždaljka u jesen, al kad me opazio pristo se drečit. Odem do ograde, probam ga pridignit, al drtina je drtina. Mašim se brice i začas mu rasičem flundre. Pajo grune njuškom o ledinu i napravi jamu ko mi kadgod rošu za klikerovanje. Ustane, opcuje (što vam ne bi tijo pripovidat), al da je jedared opcovo možda bi vam i kazo; nego je otego pcovku ko litaniju svi sveti, pljunio, pa ko bisan tisnijo na me. Možda bi me i plenijo da nije vidijo bricu u me. Zaduvo se ko bičina kad se ociče.

– Šta je? Nisu ti valjda došli plénit čerez neplaćene porcije?

– Nigdi dilera! – privali priko usana, a usta mu zinu ko vrata od krušne peći.

Moram priznat, i mene je iznenadio. Do sad da baciš batinu ne bi kera pogodio već dilera.

– Jesul poapšeni, jel poštrojeni, jel sam ja stvarno poblendavio ko što kaže moja Koca?

– Ajde, Pajo. – uvatim ga ispod ruke, ta što bi kazli, ko momak divojku, pa ga povedem u ambetuš.

Baš sam ispeko zerdeliju. Dušu liči. Pa take nije pijo ni pokojni Matek. Posadim Paju na šamadlu i donesem mu rakiju. Otčepim je, a ono mriši lipče neg tamjan na uskrsnuću. Pajo raširi nozdrve ko riđo kad osti vodu posli pluženja. Nalijem u čašice. Popijemo. Ko da dolazi sebi posli gadnog klapljenja, Pajo će:

– Moš mislit! Došo mi Madžar s mercedesom, brat-bratu, rezervar 180 litara, dono naftu. Ajd, ja čoviku večeru i krevet, već je skoro bilo na zoru. Ko velim, uraniću pa pod varošku, jel na buvljak kupit maraka. Ta dobijo sam dinarčića-avramčića za zapise pa da ji ukiselim. Kad, oćeš kera! Ni jednog j... dilera, pa šta ću, trk kući dok se Madžar ne probudi, pa ako imaš (a znam da imaš) i ako oćeš dat, da ne ostanem pod sramotom prid stranskim i kulturnim čovikom.

– Dobro de, daću ti. Al znaš ti zašto baš danas nije bilo dilera?

– Kaži, pa ću bit pametniji.

– Zato što danas dolazi gospodin Avramović. Ta znaš kako je kadgod bilo. Kad dida dolazi iz varoši na salaš pometu se obori, košinjci, čista soba, pa i avlija. Triba didu uvirit da je sve tako kako je naredio. A dida kad je zadovoljan dâ i snajama i unučadima, pa čak i služinčadima po koji dukat. Evo ti sad marke, a vratićeš sutra. Biće dilera ko mravi. Dinar pada.

Grga

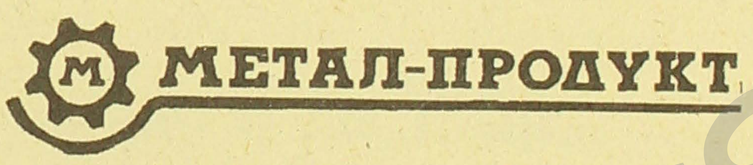

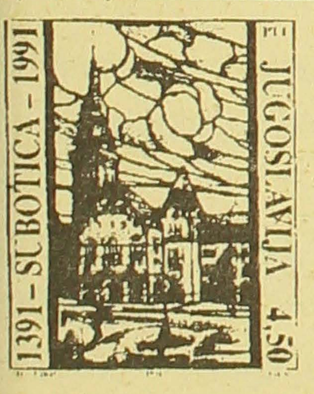

PRANJE MARAKA (II.)

Pored suhog kupanja pranja maraka imamo i vodeno kupanje - pranje maraka. Veća količina žigosanih maraka odstranjuje se od ostatka kuverte ili papira na koji je marka zalijepljena uranjanjem u mlaku vodu, gdje marke stoje dok se ne odvoje od podloga. Prije nego što započnemo ovu radnju - najbolje je - ako ima dovoljno maraka da se klasificiraju po boji i svaku grupu posebno tretirati. Obavezno se mora i kod ovih maraka unutrašnja postava u kuvertama odvojiti jer ona je najčešće u boji i skoro obavezno pušta boju u vodu. Isto tako, treba obratiti i pažnju da nema maraka žigosanih žigovima u boji koji također puštaju boju. Vodi u kojoj peremo marke treba dodati malo octa jer donekle sprečava izdvajanje boje. Kad se marke počnu same odvajati i plivati po kupki polako se odvaja papir od marke i stavljamo ih u drugu kupku ili tekuću vodu da se odstrani ostatak ljepila - gume. To se najbolje osjeća pod prstima (poleđina marke više ne klizi). Očišćene (oprane) marke se vade iz vode pincetom i slažu na upijajuću hartiju ili čist papir koji dobro upija vodu (u njagorem slučaju može i novinska hartija) jednu marku do druge SA SLIKOM NA DOLJE. Marke se tako ostave najmanje 24 sata da bi se potpuno osušile. Ako kojim slučajem guma nije potpuno uklonjena marka će se ponovno zalijepiti na sljedeći list. Najbolje je ostaviti listove s markama pojedinačno. Međutim, kod ovog se postupka marke prilikom sušenja savijaju u rolne. Da bi se marke ponovno potpuno ispravile skoro suhe treba ih staviti u neku knjigu i ostaviti nekoliko dana da se potpuno osuše.

Postoje marke koje "uporno" neće da se odlijepe. Tada pristupamo tretiranju vrućom vodom (cca 60 $C), ali kod ovog postupka marka često pušta boju. Međutim, ako ni ovo ne pođe za rukom ostaje nam najneugodnije sredstvo za uklanjanje gume - struganje tupom stranom noža. Ovaj postupak je vrlo delikatan jer se marka veoma lako ošteti, i ovo je najbolje prepustiti iskusnom filatelisti.

- nastavlja se -

Ljudevit Vujković Lamić

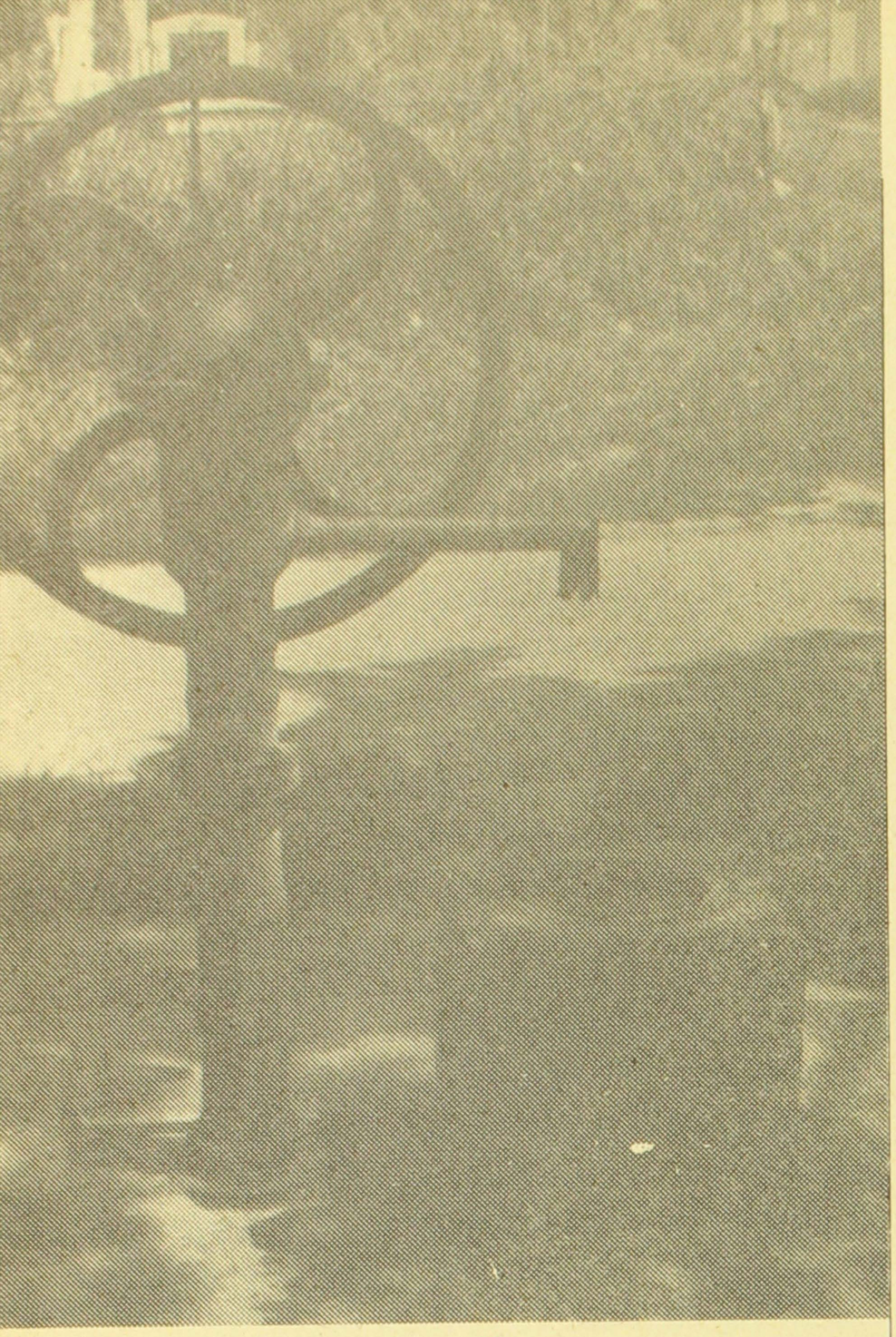

ŽEĐ

„Arteških" bunara sve je manje. Služili su za opće dobro i da ljudima utole žeđ, ili da se operu ruke. Zatvoren im je protok od izvora do izlaza i napravljena neprirodna suša. Sa žednima i čistima danas,izgleda, stvar stoji kao i s bunarima na sokacima.

Onaj tko ih želi naći prisiljen je danas lutati po labirintu. U međuvremenu, voda u bunarima stoji i sve se više kvari. Baš kao i . . .

ANKETA BEZ NAGRADA

Mnogi danas tvrde da su vernici. Bili su to, kažu, i ranije, ali su krili od komunista. I crkve su sada aktivnije nego ranije, jer pe, vele, nisu smele od, opet, komunista.

Hajde da im poverujemo. Ali, poštovano Uredništvo, zapitajmo sebe, i druge, da li naši vernici i crkve znaju čuvenih **Deset božjih zapovesti**. Ponovimo ih na ovom mestu:

1. Ja sam Gospod Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje Misirske, iz doma ropskoga. Nemoj imati drugih Bogova uz mene.

2. Ne gradi sebi lika rezana niti kakve slike od onoga što je gore na nebu, ili dole na zemlji, ili u vodi ispod zemlje. Nemoj im se klanjati niti im služiti, jer sam ja Gospod Bog tvoj, Bog revnitelj, koji pohodim grehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga kolena, onih koji mrze na me; a činim milost na tisućama onih koje me ljube i čuvaju zapovesti moje.

3. Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega; jer neće pred Gospodinom biti prav ko uzme ime njegovo uzalud.

4. Sećaj se dana od odmora da ga svetkuješ. Šest dana radi, i svršuj sve poslove svoje. A sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu; tada nemoj raditi nijednoga posla, ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živinče tvoje, ni stranac koji je među vratima tvojim. Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, more i što je god u njima; a u sedmi dan počinu; zato je blagoslovio Gospod dan od odmora i posvetio ga.

5. Poštuj oca svojega i mater svoju, da ti se produlje dani na zemlji, koju ti da Gospod Bog tvoj.

6. Ne ubij.

7. Ne čini preljube.

8. Ne kradi.

9. Ne svedoči lažno na bližnjega svojega.

10. Ne poželi kuće bližnjega svojega, ne poželi žene bližnjega svojega, ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti išta što je bližnjega tvojega.

Šta mislite, koliko vernika zna ove zapovesti; ako ih znaju, da li ih poštuju? Bojim se da mnogi ne znaju, a i ako znaju da za njih ne haju. Ipak, valja stvar proveriti, recimo, anketom, koju bi Vaš list mogao sprovesti.

Vasilije Popović
„Republika" broj 99,
od 1. do 15. rujna 1994.

Mislimo da su pitanja, napose ovoga momenta, potpuno na mjestu. Međutim, namjesto ankete, našim čitateljima predlažemo da razmisle o njima. Vjerojatno će odgovori biti iskreniji, a savjest mirnija.

FUNERO

Nama je dovoljno da znate za nas!
Privatno pogrebno poduzeće
•**Subotica**, Karađorđev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514
•**Bajmok**, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška")
telefon (danonoćno): 024/762-024
•**Palić**, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orhideja") telefon: 024/752-759
• **Horgoš**, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202
• **Novi Kneževac**, Maršala Tita 16

Bunjevačka narodna pripovitka

LAKŠE JE S JEDNIM PAMETNIM ORAT NEG S DVA LUDA SVATKOVAT

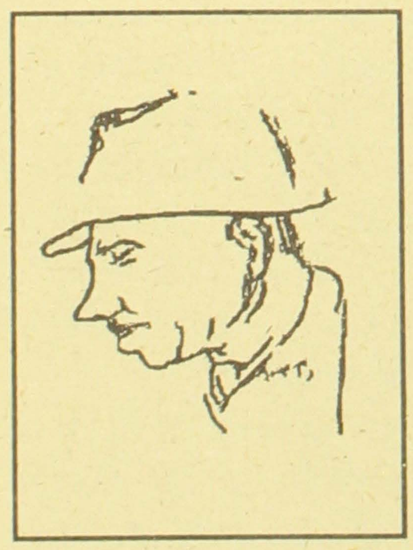

Nebo zacrnilo, vitrina se diže da sve ušti, a tri brata prostiru kabanice, ležu pod drvo ukraj njive.

Naiđe jedan na koli', sve praši da se što brže domogne strije. Zašto:

- Skočite brže na kola, skloniću vas kod mene na salašu dok ne prođe ovo čudo i pokora.

- A, ne možemo mi tako - jedan će, pa se već i gnjizdi na kabanici. - Mi smo baš sad došli vadit ovo drvo.

- Pa šta se onda ne laćate posla? - onaj se iznenadio.

Kad bi bili ludi. Ne vidiš šta se sprema u ataru?!

- Valda vidim kad od olujine i bižim.

- E, vidiš, a mi bižat nećemo. Čekaćemo da vitrina lipo izvali drvo.

- Ma, ko to kaže da će izvalit baš ovo drvo?

- Ako vitrina neće, možda će grom.

Onaj sad vidi: ludom ne nadivani, mrtvog ne nažali, al opet mu žao.

- Ljudi, a možda će grom udarit u vas.

- Ajak. Ne bojimo se mi tog. Naš baćo nam je uvik govorio: neće grom u koprenu.

Kad je to čuo, onaj samo digo ruke:

- E, momci, sad ste me sitili šta je moj baćo uvik govorio: lakše je s jednim pametnim orat, neg s dva luda svatkovat.

Ošine konje i vikne:

- A vas je čak i jedan više!

Kazivao: Antun Kujundžić, Subotica, rođen 10. svibnja 1897., umro 17. prosinca 1983.
Sakupio i obradio: Balint Vujkov